

NARODNI DNEVNIK

Neodvisen političen list.

Izhaja vsak dan zjutraj, izvzemši ponedeljke.

Mesečna naročnina:

V Ljubljani in po pošti Din 16, inozemstvo Din 25.

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon 213.

Upravišтво: Marijin trg 8. — Telefon 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znak za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.633.

V slovo.

V prepričanju, da je neodvisen list predpogoj političnega napredka naroda, sem sprejel po naročilu svoje stranke glavno uredništvo »Narodnega Dnevnika«. In ker sem bil uverjen, da se nobena velika stvar ne da doseči čez noč, sem za ceno možnosti ustvaritve neodvisnega lista, pripustil marsikak kompromis, ki bi ga sicer odločno odklonil.

Vse te žrve pa so se izkazale za nepotrebne, ker trenutno prekomerni nasprotniki »Narodnega Dnevnika« so dosegli svoj cilj in Slovenija je od danes naprej brez svojega neodvisnega lista, ker po višjem nalogu mora »Narodni Dnevnik« z današnjim dnem prenehati izhajati.

Mislil, da mi ni potrebno povdarjati, kdo da so ti nasprotniki »Narodnega Dnevnika«, vsaj so se dovoljno predstavili, še preje je »Narodni Dnevnik« pričel izhajati. Zato prepuštam vse komentarje vsled prenehanja N. D. javnosti sami.

To pa tem bolj, ker se zavedam, da s tem mirne vesti polagati javnosti bilanco o izvršenem delu »Narodnega Dnevnika«. Dasi ravno v najtežavnejših razmerah, kakor jih dosedaj ni prestopal v Sloveniji niti en dnevnik, je vendar »Narodni Dnevnik« zmagovito končal vsako debato in storil vse, kar je bilo v njegovi moči, da je bila javnost pravilno informirana.

S ponosom pa omenjam tudi delo »Narodnega Dnevnika« za zmago nacionalne misli in njegove nastope za neodrešene brate. V tem oziru je bilo delo »Narodnega Dnevnika« tako uspešno, da je bil »Narodni Dnevnik« kljub svojemu kratkemu obstoju najbolj razširjen list v Primorju. In to dejstvo pove največ, zakaj tisti, ki so najidealnejši rodoljubi, imajo tudi pravico do najtehtnejše sodbe.

S prenehanjem »Narodnega Dnevnika« niste zmagali ne resnica in pravica še težji udarec pa je bil zadan nacionalni napredni misli in sicer tako težak, da je v bodoče tudi samo zbor o napredni koncentraciji brez miseln.

Niti pol leta ni izhajal »Narodni Dnevnik« in vendar si je pridobil dobre in zanesljive prijatelje, katerih število je stalno rastlo. Da je bilo to mogoče, je predvsem zaslugi vseh sodelavcev in podpornikov »Narodnega Dnevnika«, katerim bodi na tem mestu izrečena iskrena zahvala.

Če že preneha »Narodni Dnevnik«, pa s tem seveda še ni rečeno, da bo Slovenija za vedno brez neodvisnega glasila. Ravno nasprotno! Neizhajanje »Narodnega Dnevnika« bo dokazalo vsej javnosti, kako je ona zainteresirana na obstoju neodvisnega, samo nacionalni in državni misli posvečenega dnevnika. In zato sem trdno uverjen, da ne bo dolgo, ko bo javnost mogla zopet pozdraviti nov neodvisen dnevnik in ko bodo morali priznati sedanjim triumfatorjem, da je bil »Narodni Dnevnik« ustavljen samo začasno.

In v tem znamenju vsem prijateljem »Narodnega Dnevnika« iskrene pozdrave, ker boj ni končan, temveč se nadaljuje.

Železnikar Aleksander.

Vsem cenjenim naročnikom »N. D.«

Vse obveznosti »Narodnega Dnevnika« bodo do pičice natančno izpolnjene.

Preostala naročnina se povrne vsem naročnikom, če se ne posreči v najkrajšem času obnoviti izhajanje »Narodnega Dnevnika«.

V tem slučaju bo tudi ves roman našega tekočega podlistka »Tarzan«, ki je vzbudil toliko pozornosti in zanimanja, objavljen čimprej v posebni knjigi.

Urova »Narodnega Dnevnika«.

Pribečevičevci hočejo v radikalno stranko.

Beograd, 16. junija. (Z) Pri samostojnih demokratih se je pojavilo nesoglasje glede političnih smeri stranke. Del njenih članov smatra, da ni potreba, da obstojata dve demokrati stranki in mislijo, da bo večji del pristavev prestopil k radikalom. Današnja koalicijska se mora smatrati kot prehodna faza za prehod samostojnih demokratov k radikalom. Definitiv. fuzija obeh strank naj bi se izvršila po volitvah. (12) (Če bodo radikalni seveda hoteli, kar je veliko vprašanje.)

Beograd, 16. junija. (B) Danes popoldne je g. Pašić konferiral z Ljubo Jovanovićem o situaciji, ki je začela prehajati v drugo smer, odkar so začeli demokrati spreminjati svojo orijentacijo. Poslednja akcija Radića je načrt opozicijskega bloka precej pokvarila in izzvala pri demokratih veliko nevoljo. G. Ljuba Davidović je to nevoljo tudi javno pokazal, iz česar sklepata Pašić in Ljuba Jovanović, da žele demokrati koncentracijsko vlado.

Položaj v Albaniji.

Beograd, 16. junija. (B) Po vestih iz Tirane situacija v Albaniji še ni stalna. Iz severne Albanije so dospeli v Tirano Redžeb Šaja, Luiggi Curakuči, Hasan beg Pristina, pričakuje pa se prihod predsednika začasne vlade Fan Noli, Sulejmana Delvine in Semi bega Vrionija, nakar se bo začela konferenca o sestavi vlade. Tozadevno obstojata dve kombinaciji: Kombinacija Redžeba Šaje, ki zahteva vlado, sestavljeno iz ustaških častnikov in kombinacija Fan Noli, ki zahteva mešano vlado, sestavljeno iz častnikov in predstavnikov parlamenta. Nova vlada bi imela rešiti finančno vprašanje, ki se nahaja v obupnem stanju, nato pa izvesti volitve.

Beograd, 16. junija. (B) Po vestih iz Tirane situacija v Albaniji še ni stalna. Iz severne Albanije so dospeli v Tirano Redžeb Šaja, Luiggi Curakuči, Hasan beg Pristina, pričakuje pa se prihod predsednika začasne vlade Fan Noli, Sulejmana Delvine in Semi bega Vrionija, nakar se bo začela konferenca o sestavi vlade. Tozadevno obstojata dve kombinaciji: Kombinacija Redžeba Šaje, ki zahteva vlado, sestavljeno iz ustaških častnikov in kombinacija Fan Noli, ki zahteva mešano vlado, sestavljeno iz častnikov in predstavnikov parlamenta. Nova vlada bi imela rešiti finančno vprašanje, ki se nahaja v obupnem stanju, nato pa izvesti volitve.

Razmerje naše države do Albanije in Grčije.

Atene, 16. junija. (Z) Jugoslovanski pravnik poslov je izjavil, da beogradska vlada nikakor ne misli intervenirati v Albaniji. Vendar pa nikakor ne bo mogla mirno gledati protisrbske propagande v Albaniji. Tako propaganda se ne more trpeti v Albaniji kakor tudi ne v Bolgarski. Ako pride do intervencije, potem jo bo izvedla jugoslovanska vlada s posredovanjem zveze narodov, na katero se bo obrnila, ker mu pripadajo vse tri sosednje države. Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev sama ne bo nikdar intervenirala.

Kar se tiče odnošajev do Grčije, je dejal pravnik poslov, da je postalo razmerje po določitvi nevtralne cone v solunski lukni ne samo zavezniško, ampak naravnost bratsko.

Političen umor v Sofiji.

Sofija, 16. junija. (Z) Poslanec Petko Petkov, ki je bil za Stambolijskega vlade generalni tajnik v zunanjem ministrstvu, je bil včeraj umorjen na cesti. Neznani storilec, ki je pobegnil po napadu in ga še niso mogli izslediti, je oddal nanj štiri strele iz revolverja, ko je Petkov stopil iz Kazine. Pred par dnevi sta ministri za gradbo Stojančev in notranji minister Rusev javno dolžila Petrova, da pripravlja atentat na ministrskega predsednika Cankova.

Sofija, 16. junija. (Z) Morilec Petkova je pobegnil in ga še niso mogli dobiti. Član je makedonskega odbora. Zanimivo je, da uradna brzojavna agencija ničesar ne poroča o umoru in pravi, da je napravil poslanec Petkov samomor zaradi neozdravljive bolezni. Beograd, 16. junija. (Z) Zaradi umora Petkova se je polastilo tukajšnjih bolgarskih emigrantov veliko ogorčenje. Splošno mislijo, da je ta umor naročila Cankova vlada.

Zadeva Matteottija še ni pojasnjena.

Rim, 16. junija. (T) Preiskovalni sodnik je izdal nalog za aretacijo načelnika tiskovnega urada ministrskega predsedništva Cesara Rossija in ravnatelja fašistovskega lista »Corriere Italiana« Filippellija. Rossi je bil zelo intimen prijatelj Dominija, Filippelli pa je šel Dominiju na roke pri nabavi avtomobila, s katerim je bil odpeljan Matteotti. Današnji »Secolo« poroča, da je bil Filippelli aretiran v Bologni, vendar pa se ta vest še ne potrjuje. Rossi je tudi pobegnil iz Rima in ni doslej še aretiran. Vsi ministri so izročili Mussoliniju izjave, da so pripravljeni odstopiti, da bi imel s tem on bolj proste roke glede nadaljnje postopanja. Mussolini je imel daljši porazgovor s kraljem, ki se je včeraj povrnil v Rim. Poročal mu je o položaju in mu predlagal rekonstrukcijo kabineta. V vladnih krogih se vesti o rekonstrukciji kabineta še ne potrjujejo. Na drugi strani pa javljajo listi, da bo imenovan bivši guverner na Reki, general Giardino za notranjega ministra.

Rim, 16. junija. (T) Ministrski svet je imel nocoj sejo, na kateri je poročal Mussolini o položaju, ki je nastal po ropu Matteottija. Javljajo, da je državni podtajnik Finzi podal ostavko v zvezi z ugrabitvijo Matteottija. Odstavljen je bil rimski prefekt Bertini. Ministrski svet je nadalje sklenil odstaviti glavnega ravnatelja javne varnosti generala De Bona, ker nista mogla dobiti krivice v zadevi Matteottijevi v roke. Na mesto De Bona pride kot glavni ravnatelj javnega varstva tržaški prefekt Francesco Crispo Moncada, za čigar naslednika je imenovan Amedeo Moroni.

Rim, 16. junija. (Agenzia Stefani.) Policijski šef za mesto Rim Bertini je svoje službe razrešen. Državno pravništvo je včeraj ob 5. uri popoldne izdalo zaporno povelje proti uredniku lista »Corriere Italiano« Filippelliju, ker se obvezuje, da je druge osebe nahajškal, da so zakrivila hudodelstvo neopravičenega odvzeta osebe svobode poslanca Matteottija.

PROTEST ZEMELJORADNIŠKEGA POSLANCA.

Beograd, 16. junija. (B) Danes je dopotoval v Beograd zemljoradniški poslanec dr. Ilija Šumenković iz svojega volilnega okraja (ohridskega), ker so mu politične oblasti onemogočile nameravan shod. Izjavil je, da ga je srezki načelnik izgnal po nalogu velikega župana, iz Beograda je poslal kralju telegram, v katerem protestira proti takemu postopanju politične oblasti in prosi za avdienco.

IZJALOVljena PROTESTNA STAVKA V ITALIJI.

Rim, 16. junija. (T) Med delavstvom se je pojavilo močno gibanje na proglašitev 24urne stavke, ki bi se imela izvršiti danes. Že v soboto so komunisti razširili po mestu vesti o stavki. Socijalisti pa so nastopili proti stavki, tako da se štrajk danes ni mogel vršiti. Davi so nekateri delavci streljali na cestno železnico. Izvodi milanskega »Avantija«, ki so bili namenjeni za Rim, so bili zaplenjeni.

Izjava francoske vlade.

Pariz, 16. junija. (Havas) Kabinetni svet je danes dopoldne izdelal vladino izjavo, ki bo jutri predložena predsedniku republike. Glavne točke te izjave so: V notranji politiki: Splošne amnestije, razven za vojaške osebe in izdajalce, sprejem odpuščenih železničarjev, opustitev poslanstva pri Vatikanu, točna izvedba kongregacijskega zakona, zmanjšanje vojaških bremen, v kolikor to dopušča varnost države, razveljava zakonskih dekretov, kakor uvedbe monopolov glede vžgalic, uvedba vestnega pregleda finančnega položaja, da se zagotovi ravnotežje proračuna, zasledovanje davčnih prevar, popolna izvedba določb o dohodninskem davku, reforma direktnih davkov, zmanjšanje dtkv, ki

obremenjujejo konzum, upoštevanje 8-urnega delavnika in koalicijske pravice, izvedba socialnega zavarovanja, priznanje koalicijske pravice uradnikov in reforma uprave; v zunanji politiki: utrditve miru potom sporazuma med narodi, razširjenje delokroga Zveze narodov, mednarodnega delavskega urada in mednarodnega sodišča v Haagu, vpostavitve normalnih odnošajev z Rusijo, sprejem zvezniškega poročila brez pridržka, dopustitev zasedbe Poruhija do izročitve zastavnih objektov predvidenih v Dawesovem poročilu, vzpostavitve kontrole nad razorožitvijo Nemčije, rešitev problema varščine, s tem da se ustvari jamstva pod avtoriteto Zveze narodov.

Volitve na vidiku.

Beograd, 16. junija. (B) V dobro poučenih krogih vlada mnenje, da se bodo vršile volitve v zelo kratkem času. Mogoče je, da se reši to vprašanje še tekom tega meseca. To bo odvisno od rezultatov avdienc na Bledu. Mero-dajni krogi računajo na uspeh pri kroni, posebno z ozirom na poslednjo akcijo Radića.

ODHOD DR. NINČIČA NA BLEDO.

Zagreb, 16. junija. (Z) Včeraj je dospel semkaj v spremstvu prosvetnega ministra Pribečeviča zunanji minister dr. Ninčič, ki potuje na Bled h kralju v avdienco. Pribečevič se je peljal v Vojniki, kjer se je udeležil shoda samostojne demokratske stranke, kateri je prisostvovalo okoli 40 ljudi.

Beograd, 16. junija. (B) Po dolgi konferenci vlade v soboto zvečer je odpotoval minister zunanjih del dr. Ninčič incognito na Bled, kjer bo kralju obširno poročal o dogodkih v Romuniji in v Albaniji.

PRINC PAVLE SE NASELI V ZAGREBU.

Zagreb, 16. junija. (Z) Že delj časa se govori, da se namerava v Zagrebu stalno naseliti princ Pavle s soprogo, ki bi prebilo po nekaj mesecih vsako leto v tem mestu. Princ Pavle bo najbrže kupil Pribečeviča palačo na Akademskem trgu za dvajset milijonov dinarjev. Danes so se izselile iz te hiše poslovalnice hrvatske republikanske seljačke stranke. Zanimivo je, da stanuje v Pribečeviča palači še vedno rodbina Stjepana Radića.

OBCNI ZBOR SAVEZA INDUSTRIJCEV.

Zagreb, 16. junija. (Z) Včeraj se je vršil občni zbor Saveza industrijcev. V imenu trgovinskega ministrstva se je udeležil zborovanja inšpektor inž. Hofman, za centralo industrijskih korporacij g. Gjoka Čurčin in dr. Cvetko Gregorič, za Zvezo industrijcev za Slovenijo pa tajnika dr. Adolf Golia in dr. Gorjup. Po sprejetju poročil je bilo odobreno blagajniško poročilo za leto 1923 in 1924, nakar so bili izvoljeni člani nadzorstvenega sveta.

SHOD LJUBE DAVIDOVIČA NA SUŠAKU.

Beograd, 16. junija. (B) Demokratski klub je službeno obveščen, da je Ljuba Davidović imel na Sušaku velik shod. Prejšnji pristaši dr. Tomislava Tomljenovića so baje prešli v njegovo skupino. Sprejeta je bila resolucija v duhu jugoslovenstva ter državnega in narodnega edinstva. Od tam je Davidović odpotoval v Split.

RAZKOL MED RADIČEVCI?

Beograd, 16. junija. (B) V opozicijskih krogih se vzdržuje vest, da pride skoro gotovo do razkola v Radičevi stranki, ker so nekateri poslanci in sedanjí voditelji HRSS energično proti takí politiki Radića in žele novega predsednika.

OTVORITEV ZAGREBSKE UNIVERZE.

Zagreb, 16. junija. (Z) Danes je bila zopet otvorena univerza, ki se je zaprla dne 5. t. m. radi znanih izgredov. Rektor vsenčilica je objavil, da se danes zopet začne predavanje. Brez njegovega dovoljenja se ne smejo v vestibulu univerze nabijati nikake objave. Ako pride do novih izgredov, se bo univerza zopet zatvorila in dijakom se semester ne bo priznal, krivci pa bodo relegirani. Akademski senat se sestane po končani preiskavi o izgredih in bo storil potrebne sklepe.

OPOZICIJA PRIPRAVLJA PETICIJO NA KRALJA.

Beograd, 16. junija. (B) V narodni skupščini je bilo danes nekaj posilancev, ki so se vsi obupani vrnili iz agitacije, češ, da jim je vsled akcije državnih oblasti in Srna onemogočeno vsako delo med narodom. Pripravljajo peticije na kralja.

NAŠE POSOJILLO V ANGLIJI.

London, 16. junija. (Z) Med Jugoslavijo in Anglijo je prišlo do zaključka posojila v znesku 300 milijonov funtov. Posojilo je Jugoslaviji zagotovljeno. Obrestna mera bo znašala 9%.

VREMENSKO POROČILO.

Dunaj, 16. junija. (K) Napoved za 17. junij. Jasno in hladno.

Borzna poročila.

Beogradska borza je bila danes zaradi praznika zaprta.

Zagreb, 16. junija. Devize. Dunaj 0.1171—0.1191, Budimpešta 0.09—0.11, Italija, izplačilo 361.40—364.40, ček 362.75—365.75, London, izplačilo 361.25—364.25, ček 361.50—364.50, New York, ček 83.20—84.20, Pariz 461.80—466.80, Praga 245—248, Svica 1478—1488, ček 1475—1485, Valute. Dolarji 82.20—83.20, avstrijske krone 0.1170—0.1190, češkoslovaške krone 243—246, lire 356.50—359.50.

Trst, 16. junija. Devize. Zagreb 27.40—27.80, Francija 127.50—128.50, London 100.20—100.60, New York 23.15—23.35, Svica 408—412, Praga 68.20—68.60, Dunaj 0.03225—0.03325, Valute. Dinarji 37.40—37.80, dolarji 23.05—23.30, avstrijske krone 0.0320—0.0330, funti 100.10—100.45.

Curih, 16. junija. Beograd 6.70, New York 566.25, London 24.45, Pariz 30.30, Milan 24.30, Praga 16.65, Budimpešta 62, Bukarešta 2.50, Sofija 4, Dunaj 79.625.

Berlin, 16. junija. Beograd 4.99, Dunaj 589, Milan 18.10, Praga 12.27, Pariz 23.34, London 18.105, New York 419, Curih 73.81.

Praga, 16. junija. Beograd 40.75, Dunaj 478, Berlin 815.25, Rim 148.75, avstrijske krone 478, Italijanske lire 149.25, Budimpešta 3.75, Pariz 190.75, London 164.80, New York 34, Curih 602.50.

Dunaj, 16. junija. Devize. Beograd 836—840, Berlin 16.80—17.10, Budimpešta 0.77—0.83, Bukarešta 315—317, London 307.100—308.100, Milan 307.9—308.6, New York 70.935—71.185, Pariz 3962—3978, Praga 2089—2099, Sofija 506—510, Curih 12.510—12.600, Valute. Dolarji 70.460—70.860, bolgarski levi 490—498, nemške marke 16.30—16.70, angleški funti 305.300—306.900, francoski franki 3945—3975, Italijanske lire 3070—3090, jugoslovanski dinarji 833—839, romunski lei 308—312, švicarski franki 12.480—12.560, češkoslovaške krone 2272—2288, madžarske krone 0.74—0.80.

Gospodarsko pismo.

Na Dvaaju, 14. juna.

Čitam v časopisih iz domovine, da letošnja žetev bogata obeta; že desetletja baje ni bila tako dobra. — Vseh pridelkov bo torej v izobilju in — lakote se ni bati!

Ali danes smo po svetovni vojni že tako daleč, da nam more zadoščati v uvodu zapisana tolažba. Ni nam dovolj zagotovilo, da boste imeli doma dovolj jedače in pijače, marveč jako važno postaja vprašanje: ali boste mogli vse preostanke pridelkov spraviti na zunanji trg, da pride denar v deželo, s katerim boljše trgovsko bilanco.

Dosedanje izkušnje, grehi zadnjih let, ki ste jih delali vsi vprek, brezmejna domišljavost, kakor da ste edini, ki morete nasiti lačne želodce svojih sosedov — vse to in še marsikaj je vzrok, da grozi izvoz poljskih pridelkov iz Jugoslavije resna nevarnost. Nikar misliti, da ste edini, ki kaj imate za prodaj! O ne, mnogo jih je, ki nevarno tekmujejo z vami, in ti se čedalje bolj organizirajo, da vas docela izpodrinejo!!

Z ozirom na to, da so Ogrska, Poljska, Rumunija, Bolgarija agrarne države in da se marsikje poljedelstvo racionalneje izvaja, — dalje da so pridelki iz Amerike dandanes preplavili že vse trge, in vzpričo primitivne trgovine iz Jugoslavije, ki jo ovirajo še carine in visoki železniški tarifi, — morem z vso gotovostjo trditi, da so postavljene proti izvozu iz Jugoslavije nebotične težave, ki jih bo težko premagati.

Ali naj povem en sam primer, ki bo zadoščal tudi tistim gobeždačem v nekem mladinskem tedniku, češ: kaj bo ta beraška Avstrija — mi imamo dovolj živil, ki jih raje drugam prodamo, pa postane majhen! Evo:

»Srpsko trgovačko društvo« v Beogradu, v katerem so prvi bogataši, ima v svojih dunajskih skladiščih že od decembra 40 vagonov moke, ki je ne more prodati. Izguba bo velika. In kako bo zanesljivi? Ogrska, Rumunija, Amerika in celo — Italija delajo vašim žitnim pridelkom usodno konkurenco. »S. t. d.« ima na Donavi do Regensburga lastno plovo, a ne more tekmovali z — Ameriko?! To govori cele knjige o perspektivi za bodočnost!!

Nesporno je, da za mnoge pridelke danes nimate drugega trga nego je Avstrija. Kolikor ga še imate tuptam v Evropi, vas izpodrine konkurenca z istim uspehom, ki ga opažamo v Avstriji. Visoke izvozne carine in železniške tarife so sistematiški ubijale vaš izvoz. Že pred tremi in štirimi leti sem pisal v ljublj. listu, da Avstriji in Nemci po teh pogojih še kupujejo pri vas, ali škripajo z zobmi in se roté, da vas pustijo na cedilu takoj, ko bo mogoče. In ta osveta se uresničuje. Treba se bo resno potruditi, da popravite dosedanje pogrške!

Pred vsem vam morem z vso resnostjo zatrditi, da tudi nova carinska tarifa ne bo še zadostila pomagala vašemu izvozu. Časi so prešli, ko je država imela velike dohodke od carine na — vsakdanji kruh! Carine na poljske pridelke boste morali popolnoma odpraviti, sicer ne prodaste nič ali le prav malo, le slučajno na kako tako mesto, ki se razume na trgovino kakor zajec na bobni! — Dalje boste morali revidirati železniške tarife za svoj izvoz. Tako temeljito ste v tem oziru »regulirali« tarife po svetovni pariteti! — Bili so časi, ko

so države razpisavale premije za izvoz in dajale izdatne refleksije na železnice. Ali menite, da je to slaba gospodarska politika? Kar država izda na ta način, dobi dvojno povrnjeno na razne načine!

Ali tudi kvalitativno treba izboljšati pridelke in njih izdelke. Ako n. pr. ponudim komu moko 00 (doppelnul) provenijence Beograd, mi odgovoré: »le obdržite si jo, imamo boljšega blaga dovolj; po čem je Pančevo »doppelnul«? — Kaj to znači? Da bo treba mletje moke izboljšati.

Dalje: Vzorci vaše koruze, pšenice in sploh vsega žita so percentuelno precej slabši nego do vojne, — in slabši nego vzorci iz Ogrske in Rumunije. Zakaj? Nekaj je vzrok povojna malomarnost v sejanju in obdelovanju! Ali velik vzrok je tudi, da so izginila razna veleposestva, kjer je gospodarstvo racionalno, industrijsko, kjer so izbirali najboljša semena in obsejali ogromne komplekse z istim semenom. — Zdaj pa je mnogo zemlje razkosane, gospodarji teh malih posestev ne razumejo dovolj svojega novega posla in pa: seje vsake vrste po malo — in preostanek nad lastno potrebo šele prodajajo. To so novi križi za trgovino in izvoz. Često je v enem samem vagonu blago raznega izvora in razne dobrote. Kdor pa kupi n. pr. 500 vagonov pšenice, hoče, da je vsaj približno vsa enako dobra.

Dunaj sam ima nad 2 milijona žolodcev, ki hočejo biti vsak dan polni. Ogromno blaga potrebuje torej samo Dunaj, ki je vendar prvi sosed jugoslovanskemu poljedelcu. — Tu so torej vsi predpogoji za prav živahno in trajno trgovsko zvezo. Ali nikar misliti, da bo Dunaj plačeval take cene, ki jih menite vzdržati še nadalje v Jugoslaviji. Nikar, po sedanjih cenah bo kupčija enomogoča! Sprijazniti se morate s cenami konkurence, potem si z ozirom na prvo sosedstvo zagotovite dunajski trg, drugače ne!

Ali tudi v načinu trgovine treba napredovati po razmerah časa. Italijani so se že naučili. Opazujem jih posebno na tuk. Naschmarkt, kjer je poleg detajlistov tudi veliko grosistov vseh vrst. N. pr. zgodnji krompir! Ako greste skozi dve ulici Naschmarkta, vidite na levi in desni v vseh barakah visoke kope krompirja v vrečah, ki so vse enake. Zastopniki liferantov so tu na trgu samem, vsak dan prodajajo doše vagonne blaga in ga dajejo celo v — komišto. Tekma s takimi ljudmi je težavna! Ali kje je Italija in kje Dunaj? Ali ni n. pr. južna Štajerska mnogo, mnogo bližja? Zakaj bi ta ne mogla tekmovali z Italijo? — Laška banka ima podružnico poleg trga in zastopniki njeni so ves dopoldne okoli veletržev na trgu, da sprejemajo naročila za plačevanje kupnin v lirah. Popoldne v banki izvršijo in z večerno pošto je vse urejeno!! Učimo se, sicer nas bo bolj izučeni, bolj spretni in bolj podjetni — potisnejo popolnoma v stran!

A. G.

Kar Vi hočete

to je Elzašuid. To pravo domače sredstvo, katero prežene vaše bolečine. Poizkusna pošiljka Din 28.— Lekarar Eug. Feller, Stubica, Donja Elzaš 357, Hrvatska.

Radičev politični samomor.

SODBA ČEŠKOSLOVAŠKIH ZEMLJEDELCEV.

Moskva, 12. junja. (U. R.) Stjepan Radič, voditelj hrvatske seljačke republikanske stranke v Jugoslaviji je prispejal v Moskvo in v pogovoru z zastopniki sovjetskega tiska izjavil, da je videl, da razmere v SSSR presegajo vse njegovo pričakovanje. Narodnim manjšinam v SSSR ni samo zagajen svobodni razvoj, temveč jih država celo vzpodbuja h kulturnemu in narodnemu razvoju. Sovjetska vlada se je roženo in odkritosrečno približala kmetom. Kmetijsko vprašanje v SSSR se je z delom sovjetske vlade približalo svoji rešitvi. Radič je dalje sporočil, da vstopa hrvatska seljačka stranka v zemljedelsko internacionalo v Moskvi (zemljedelska sekcija III. internacionala).

Ko je dobil Radič pred kratkim misljal, naj do gotovega roka zapusti Dunaj in Avstrijo, katero je hotel narediti za nekaj irendentistični centum predvsem proti svoji domovini, krajini SHS in proti češkoslovaški republiki, je bilo težko si misliti, kam se preseli ta nemirni in naivni zapelevec hrvatskih kmetov s svojimi gemočimi idejami in težmi. Njegovo miselnost in politično žonglerstvo se je vedno bolj izpreverčalo v neki vrste politično zmešanost in Radič je kakor Don Quijote neprestano iskal novih bojov, da bi zadovoljil z njimi svojo Dulcinejo — svojo megakomunijo in slavohpečnost.

Doma že ni bil več mogoče. Tudi vez, s katerimi je bil spojen z domačim vodstvom hrvatske seljačke republikanske stranke, so se od dne do dne bolj sumljivo rahlale in tekmo zadnje jugoslovanske parlamentarne in vladne krize je bilo že jasno vidno, da se cilji in nameni domaćega voditelja Radičeve stranke dr. Mačka že ujemajo z blaznimi načrti Radičevimi. O metodah niti ne govorimo. Ker se je v Londonu in na Dunaju tako diskreditiral, se v evropsko tulinjo ni mogel napotiti. Nobena država bi ne trpela, da bi na njenih tleh ustanavljali zarotne, irendentistične zveze »zaitranih srednjeevropskih narodnosti«. Preostalo mu je samo: vreči se v morje Moskvi.

Imel je upanje, da bo tam kot sejalac nesloge podpiratelj nereda vladno sprejel. Ali to njegovo zatočišče pomenja njegovo definitivno politično smrt doma, nujni razkol s stranko, s hrvatskim narodom, katerega je skozi pet let svobode omamljal s svojimi radikalnimi govori.

Paritetni spor med industrijo in zemljedelstvom v češkoslovaški.

V češkoslovaški koaliciji se je pojavil med republikansko stranko zemljedelskega ljudstva na eni in socialno-demokratsko ter čl. socialistično stranko na drugi strani oster principelni konflikt radi uvedbe zaščitne carine za zemljedelske proizvode, ki jo zahteva republikanska stranka. O tej stvari je objavil »Venkov«, glasilo češkoslovaške rep. stranke, članek, v katerem zahteva od socialistov jasen odgovor na svoje zahteve.

Dosedanja diskusija o pariteti med zemljedelstvom in industrijo, piše »Venkov«, ima že ta uspeh, da so vse stranke morale priznati, da je dosega paritete temeljna točka koalicijskega programa in da ima republikanska stranka pravico zahtevati, da se izpolni.

Na kakšen način se da doseči pariteta med industrijo in zemljedelstvom? Na dva načina!

Prva pot vodi k zaščitni zemljedelski carini. Formula se glasi: Ako so posrbe socialisti skupno z industrijci za zaščitno industrijsko carino, morajo tudi dopustiti zemljedelsko carino.

Radič je mogoče za to vedel, mogoče se je tega tudi zavedal, ali v Moskvo je vseeno šel, ker že ni bilo drugega izhoda.

In tako smo sedaj priče paradoksnega pojasa: reprezentant zemljedelske narodne stranke, oznanjevalec »človečanske mirovne republike« se klanja predstavnikom komunističnega terorja in poje hvalo njihovim uredbam, njihovi svobodi! Ne more seveda drugače, ker bi v nasprotnem slučaju v Moskvi ziti en dan ne mogel ostati.

Je to uničujoč, ali nujen konec političnega fanfaronarja, ki ni hotel nikdar računati z resničnostjo, kateri se ni nikdar oziral na druge, temveč se smatral za os sveta.

Bilo bi malo previdno, če bi današnji vladni režim v Jugoslaviji uveljavil proti seljački republikanski stranki kot kazni za Radičev korak, zakon za zaščito države in jo kot komunistično organizacijo razpustil. Je, mislimo, čisto jasno, da za ta zadnji Radičev eksces niso odgovorni hrvatski kmetje in da se zanj ne postavi niti njegova stara kohorta hrvatska buržoazija in inteligencija. Da bi Radič to, kar govori in dela v Moskvi, vršil z odobrenjem in vednostjo stranke, moramo smatrati za izključeno in je edino pravi izhod iz situacije, mirno počakati na izjavo stranke. Ako v tej smeri ne pride k prenapetosti od vladne in k blaznim dejanjem posameznikov od druge strani, bi mogli Radičeve potovanje v Moskvo celo pozdraviti kot oznanilo zboljšanja jugoslovanskih razmer, ker je zblaznel Radič umrl, izdihnil s prvimi besedami, s katerimi je zapel obvezno slavo Moskvi.

Mož, ki se klanja pronosiranim tlačiteljem kmetijskega ljudstva, ne bo mogel več sanjati o tem, da bo vodil hrvatske seljake. Ako so bili do danes oslepljeni od njegovih praznih gesel, spregledajo gotovo pot Radičeva bo zasluga, da je zbudil v hrvatskih kmetih njih pravo čustvo, zavest, da so zemljedelnici, in da je prispeval k njihovom povratku iz začaranega kroga njegovih sofizmov na pot, edino možno za kmeta, — k agrarizmu.

Jugoslovanski vladi se ponuja sedaj morda edina priložnost, da zbrše z Radičeve stranke ono protidržavno prevlado, ki jo je Radič tako podpiral, in da jo pridobi, oziroma nieno zemljedelsko večino, za jugoslovansko državno idejo. Seveda je treba, da se vlada poprime rešitve tega vprašanja v resnici s pogledom na vsedravnji in ne samo na interes vladajoče stranke.

Ta objektivna sodba glasila češkoslovaške agrarne stranke, praškega »Venkova« naj ne bi ostala pri nas neopažena.

Druga pot vodi k popolnoma prosti trgovini. Formula se glasi: Zemljedelsvo nima na glavne svoje izdelke nobene carine, in če obstaja v kakšni njegovi stroki, je radi svoje malenkosti brezpomembna. — Na enak način se bo sedaj postopalo pri industrijski produkciji. Odpravila se bo vsaka carina na najvažnejše industrijske izdelke, na vse stroje, železo, blago, tkanine vseh vrst, obleko, na vse zemljedelske potrebščine, orodje, verige, milo, sveče itd.

Za eno ali drugo pot se morajo socialisti odločiti.

Socialni demokratje in čl. socialisti so v svojih glasilih odklonili uvedbo zemljedelske carine, niso se pa obenem izrekli za prosto trgovino, temveč priznavajo v »Pravu Lidu« samo, da je industrijska carina previsoka.

Brez carine se lahko uvaža v Češkoslovaško pšenica, rž, ječmen, oves, koruza, fižol, grah, leča, riž, kruh, mleko, jajca in mast. Na maslo in umetno maslo je uvozna carina neznatna. Na živino se je carina zvišala samo trikrat, tako da se je na pr. v starj Avstriji plačalo od vola 60

predvojnih kron, danes se pa plača 180 žal. kron. Rumunija nasprotno pobira od dorasle živine 1000 do 1400 žal. kron izvozne pristojbine.

Nasproti temu je vpeljana na Češko-slovaškem dvajsetkratna do tridesetkratna carina na vse tekstilne izdelke. V bivši Avstriji se je plačalo od enega meterskega centa volnena blaga 262 kron, danes pa 6550 Kč. Od goveje kože se je plačalo preje za meterski cent 30 kron, danes 900 Kč.

Carina na železo je dvajsetkrat do dvajsetkrat višja kakor pred vojno; okensko steklo je obremenjeno z dvajsetkratno carino, cement s petnajstkratno. Carina na zemljedelske stroje je petindvajsetkrat, na električna dinamena celo tridesetkrat višja kot pred vojno. Od voz, šivalnih in drugih domačih strojev se mora plačati dvajsetkratna uvozna carina.

Socialni demokratje sedaj sami priznavajo, da so težko grešili nad zemljedelstvom, ko so izpeljali te visoke industrijske carinske postavke, ko so njihovi delavci z deputacijami zahtevali še višjo carino (na avtomobile in motorje), ko so njihovi ostavski voditelji grozili z revolto, ako se meja hermetično ne zapre proti uvozu železa in premoga iz Nemčije itd.

Socialni demokratje in čl. socialisti pišejo sedaj tako, kakor bi hoteli nastopiti drugo pot k dosegi paritete med zemljedelstvom in industrijo, v resnici pa ne bodo imeli nikdar poguma, da bi nastopili za odpravo industrijske carine. Pišejo in govore vedno le o »postopnem rušenju« industrijske carne in učinku tega »rušenja«. 2. nenadnim krikom o visoki industrijski carini, katero je treba znižati, se hočejo socialisti izogniti koalicijski obveznosti o pariteti. Tako pa stvar ne pojde. Vaš govor mora biti lasen.

Vprašamo vas: ali podpišete vi socialni demokrati in čl. socialisti skupaj z republikanskimi poslanci skupni predlog, naj se popolnoma odpravi vsaka carina, naj se odpro meje za prost uvoz vseh izdelkov, tako industrijskih kakor zemljedelskih? Ako hočete v resnici nastopiti drugo pot k rešitvi paritetnega vprašanja, morate odgovoriti: podpišemo! V tem slučaju bo celoparitetno vprašanje gladko in hitro odpravljeno. Naš klub pripravi nujni predlog o odpravi vse carine in oba socialistična kluba ga podpišeta.

Drugega izhoda ni. Na otročje obljube, da bo carina »polagoma«, »postopoma« zniževana, to je, da se bo le sem in tam znižala za brezpomemben odstotek, se zemljedelci ne morejo zanašati!

Pismo iz Kočevja.

Nacionalne strasti v našem okraju se vidoma polegajo. Enako tudi partijske, ako abstrahiramo od delovanja dolenejaškega župnika in posl. Škulja. Resno se razmotriva, če naj se ne postavi za predstojajo občinske volitve skupna lista vseh volilcev, pri čimer naj bi Slovencem in Nemcem pripadli mandati v razmerju števil volilcev. Glavno delo se koncentrirja za gospodarsko bodočnost okraja; v ospredju stoji industrializacija, domača obrt in železniška zveza z morjem.

V to harmonično sodelovanje obeh narodnosti je posegel te dni z grobo roko znani kočevski dekan Erker ter popolnoma po nepotrebnem razburkal strasti. Slovenci in Nemci smo enakomerno prispevali za cerkvene zvonove, ki jih je vzela vojna. G. dekan je sestavil nekaj odbor za nabavo zvonov in nihče se ni razburjal, da sede v njem sami Nemci. Te dni so pa zvonovi prišli toda s samo in izključno nemškimi na-

Stric Franc.

(List iz kronike smrčavca.)

Mama je dobila pismo od strica Franca, ki je bil upokojen major. Pismo je bilo zelo veselo, kakor je rekla zeta, ker je stric pisal, da hoče na vsak način napraviti iz mene poštenega človeka in najsi ga stane osemdeset goldinarjev na mesec. Poslali so me v mesto, kjer je stric stanoval. Zelo žalostno je bilo. Čez štiri stopnjice sem moral hoditi vsak dan in okrog in okrog so bile same visoke hiše, pa nobenega vrta. Igrati se nisem smel nikoli, sploh pa ni mogel nisem imeti, da bi se bil igral z njim. Samo stric Franc pa teta Ana sta bila v hiši. In ta dva sta se pečala ves dan s tem, da sta hodila okrog mene in pazila name. In stric je bil silno strog z menoj, koder me je dobil pred očmi, je rekel:

»Le počakaj, smrčavec, te bom že še dobil!«

Z okna nisem mogel drugega kakor pljuvati doli na cesto. Če sem pa komu pljunil na klobok ali sunkino, se je ta jezno obrnil gori in me neverjetno sirovo zmerjal. Jaz nisem mogel drugega kakor da sem se mu smejal; vendar pa vse take storitve niso bile kaj prida zabave...

Profesor v šoli me absolutno ni mogel trpeti, češ da sem slab glas prinesel seboj v šolo.

To pa ni bilo nič res, zakaj slabo izprijčevalo sem imel samo zato, ker sem vrgel ravnateljivo gospe šumeči prašek v umivalnik.

Tega je bilo pa že dolgo in profesorju me zato gotovo ni bilo treba še posebej mučiti. Stric Franc ga je dobro poznal in ga je često obiskal.

In nekoč sta se zmenila, kako me bosta zasačila.

Ko sem prišel iz šole, sem se moral takoj zopet vnesti in pisati naloge.

Stric je vedno imel eno oko zame in je rekel:

»Ali zopet pišeš neumnosti namesto nalog? Čaj, te bom že dobil!«

Enkrat sem moral delati aritmetične naloge. Ene nisem mogel rešiti in tako sem

prosil strica za pomoč, ker mi je mati čisto rekla, naj se vedno nanj obrnem za pomoč. Tudi teta je rekla, da je stric zelo izkušen človek, od katerega se lahko marsikaj naučim.

Zato sem ga prosil, naj mi pomaga rešiti naloge. Prečital je naloge in rekel:

»Ali zopet ničesar ne znaš, smrčavec ti porodi? Saj je to vendar čisto lahko!«

Potem se je vsedel in polzkusil, šlo mu pa ni lahko od rok. Računil je vse popoldne in ko sem ga vprašal, ali bo kmalu gotov, je začel zmerjati kakor pravi neolikanec.

Šele pred večerjo enkrat mi je prinesel svoje račune in rekel:

»Prepiši sedaj tole. Naloga je bila povsem lahka, toda jaz sem imej še druge opravke, ti tepec, zato ti naloge nisem že prej vrnil.«

Prepisal sem naloge in jo drugo jutro oddal profesorju. V četrtek smo dobili naloge nazaj in bil sem trdno prepričan, da bom dobil eno. Pisal pa sem štiri, ves zvezek je bil rdeče počekčan in profesor je rekel:

»Tako strašno neumnost napiše lahko samo osel, ne pa človek.«

»To je bil moj stric,« sem rekel, »on je napravil naloge, jaz sem jo samo prepisal.«

Ves razred je bušnil v gromovit smeh, profesor pa je postal rdeč kakor kuhan rak.

»Vi ste mi nesramen lažnivec,« je dejal, »in prerokujem vam, da boste končali v poboljševalnici.« Potem me je zaprl za dve uri.

Stric me je doma že čakal, da me pretepe, kar je storil vsakikrat, če sem prišel šele od dveh domov namesto popoldne. Ko je dvignil palico, sem zavpil, da sem bil zaprt zato, ker je bila njegova naloga tako zanič, da je rekel profesor, da more kaj takšnega napisati le osel, ne pa človek.

Pretepel me je huje kot sicer, potem pa je odšel. Moj sošolec Hinko ga je videl potem na cesti govoriti s profesorjem, kateremu je stric nekaj z zelo razburjenimi kretnjami dokazoval.

Drugi dan me je profesor poklical in je dejal: »Vašo naloge sem sedaj prečital še enkrat. Sicer je pravilna, toda po stari mo-

todi, ki je ni več. Škodilo vam pa to ne bo, če ste dve uri sedeli, ker ste naloge napadno prepisali.

To sta se bila izgovorila, zakaj kol, ko sem prišel domov, je rekel stric: »Govoril sem s tvojim profesorjem. Naloga je bila pravilna, le da je ti, smrčavec nemarni, nisi prav prepisal.«

O, pazil sem že, pazil...

In potem mi je še mati pisala, da ji je stric pisal, da mi ne more več pomagati, ker ne znam pravilno prepisati niti najenostavnejše aritmetične naloge in ker spravim potem še njega v zadrego.

Stric je podel človek.

Z eno besedo, šel sem se domov in z aritmetičnimi nalogami se mi ni več treba mučiti. Blažene počitnice!

Moderna slika.

Zdi se, da so časi vsak dan nanovo množili se — izumov za nami. Psihoza okrog svetovne vojne je kakor v histeričnem krogu porodila: Dvoje glavnih modernih smeri smo ločili tiste čase: nemški — lahko rečemo ekspresionizem in tudi lahko rečemo francoski kubizem, dvoje otrok abstraktnih moderne psihe in vendar tako različne, da zija med duhom enega in drugega nepremostljiv prepad: Ekspresionisti so kakor umetniki zgodnjega srednjega veka iskali subjektivnega duševnega izraza v obliki, ki se je povsem oddaljila od naravne in se približala nematerijelnim formam vizionarne ideje. (Ali ni nemška umetnost že od prvih pričetkov dalje kazala te tendence, ki je triumfirala v Düreru, Grünewaldu?) Drugi pol svetovne umetnosti polpreteklega dobe tvorijo »kubistična« stremjenja, ki so se posebno izživljala na francoskem zapadu. Bistvo teh stremjenj tvorijo, kakor moramo presojati danes, objektivni determini-

zem, kot se udeležuje le na formi predmetov in nima prav nobenih mističnih ali duševnostnih ambicij kakor so jih skušali tem umetnikom vmisliiti k duševnosti plati v umetnosti usmerjeni Nemci. Je to umetnost, katero giblje iste sile, ki so vodile Einsteinovo reformo v znanosti našega časa, neizprosnno logiko Picassovih konstrukcij, vzhodnoazijske umetnosti, je to umetnost objektivne forme.

To sta oba pola, okrog katerih so se gibala stremjenja v umetnosti preteklega dobe, v kolikor ju moramo iz kaosa dogajanja, do katerega se nimamo za presojlo potrebne časovne distance, izluščiti. Pola istega telesa, pa diametralno nasproti si stoječa: za vojne, v kateri sta trčila skupaj Nemec in Francoz, ti dve glavni kulturni gibanja moderne Evrope, je kazala i umetnost obeh polov največje notranje razliknost.

Danes se zdi, da se diskrepantni dualizem evropske psihične usmerjenosti blaži, premočša, da se dispartitni elementi večevo v enoto, ustvarja se neka sinteza v svetovnem nazoru časa in moderna slika je teh stremljenj adekvaten izraz.

Pred menoj leži novejša številka ugledne francoske revije L'Art et les Artistes, ki posveča ravnotoliko pažno sodobnim umetnostim, stremljenjem, kakor stari umetnosti. Med drugim objavlja načrt za Debussyjev spomenik v Parizu od arhitekta Burghat'erja in bratov kiparjev Martel.

Renesančen vodnjak, tipa Jacopa della Quercia v Sieni iz XV. stoletja, četvero-koten ograjen basin, v katerega teče voda s spomenika, ki je četverokoten, geometrično formiran, v sredi relief, ob strani dvoje kipov. Na reliefu taktično, plitvo oblikovane forme v antičnih kontropostacijah,

stilizacija spominja na Mestroviča ali Bourdellasa. Stil v bistvu najbolj soroden italijansko-renesančnemu v XV. stoletju, le s razliko: povdarek duševnostne in čustvene vsebine.

Revija objavlja dalje več slik francoskega slikarja Théopha Roberta. Femme couchée spominja na Giorgionovo Venero — torej zavedno naslanjanje na renesanso — glavno je taktično objektivna obdelava teles in prostora ter kompozicija, rešena na način kubistov v smislu ravnotežne pozitivne ploskve — torej zopet renesansa. Forme gladko izlize kakor od Šubajeva dalje običajno, barve živahne, ubrane kot forme v statično kompozicijo. Najbolj spominjajo ti portreti na italijanske kvatrocenistične, oddaleč na »ilizane« biedermeierske.

Revija objavlja i pregled sodobnih umetnostnih stremjenj na Angleškem. Povsod isto: dediščina velikega Picassa v formoblikovalnem in kompozicijskem oziru, pa reflektiven, alegoričen, ali čustven idiličen moment kot druga sestavina naše moderne, vse to združeno v sintezo. Nekd. Leon Underwood je naslikal Prizor s polja, ki mgolgi taktičnih form kakor kaka Gozzalijska slika, Collin Gill slika alegorije v istem stilu, kakor slika pri nas recimo Pilon. Iz vseh teh modernih stremljenj doni tromba, kakor pred dvesto leti Roussejev Retirons à la nature... Toda forme te nature so šle skozi očističevalno vodo determinističnih, objektivnih stremljenj in so videle duševnost nemškega ekspresionizma!

To je tip moderne slike, nova umetnost, ki ima v sebi kal zdravia in je harnacija sodobne psihe.

I. K.

En sam val razburjenja gre po Ko-
viti med Slovenci nad to nesramnostjo;
krist zvonov je postavil na isti dan in
isto uro kot se vrši Sokoški zlet v Ko-
viti, 15. t. m. Posledica naj pripiše sebi!
Z nekeke milosti? Temu se bo odpo-
moglo in se tudi mora odpmoči. Razen
tega je zakrivil gospod dekan Erker tu-
di drugo netaktnost in neprevidezno-
sti. Bomo že znali najti svojo pot tudi v
cerkvenih stvarih. Toda stvar ni tako
mestovna; zvonovi so kupljeni tudi s
slovenskim denarjem, zvonili bodo ta-
ko Slovencem kot Nemcem ob svečanih
in zakostnih prilikah; ali naj ima Slove-
nce v Kočevju vtis, da mu zvone pan-
germanski zvonovi in še to se sili in
ako hoče dekan Erker identificirati ka-
toholicem z Nemštvom, kar je po prevra-
tu že ponovno napravil, slobodno mu.

Z naše severne meje.

Maribor, 11. junija.

Večkrat smo na tem mestu naglašali
potrebo odločne narodne politike ob naši se-
verni državni meji, izgleda pa, da merodajni
faktorji nimajo potrebnega smisla za obrav-
navanje obmejnih problemov in dovolj velike
odločnosti pri urejanju in odločnosti pri
urejanju in upravljanju. Meja je vse bolj
nevarna kakor notranost in tu postane ne-
varna marsikatera stvar, ki je drugod brez
vsakega pomena.

V zadnjem času se je v naši državi bila
bitka proti inozemskim zaposlenim
v naših podjetjih. V zaledju ima ta borba
pretežno socialno obilježje, ki izhaja iz sko-
pice, ki jo trpe brezposelni domačini, katerim
bitje odjedajo kruh. Vendar pa v narodnem
nemiru in zmedeni v Zagrebu, Ljubljani in
drugod v notranjosti niso zdaleka tako ne-
varni, kakor pri nas ob meji. Tu, v krajih,
kjer ljudstvo še ni dovolj narodno zavedno,
kjer imamo tudi še nemurje in Nemce, ki
prepeče ta preko, so taki inozemski na-
merci naravnost apostoli protinacionalnega
delo, ki ne prestopa družni inozemske naše naprotneke z
našimi domačini.

O Mariboru samem smo že večkrat go-
vorili, opozorili pa hočemo danes na raz-
mere ob sami meji. V St. Ilju se gradi nova
državna cesta proti Apačam. Gradnja je v
vseh vrstah rokah, delovodja pa je Nemec,
pazda inozemec, ki ne zna besede sloven-
ščine in so tako vsi delavci primorani govo-
riti z njim v tujem jeziku. Kako to vpliva
na itak malo zavedne naše ljudi, menda ni
treba naglašati. Mesto, da bi se tem ljudem
pokažalo, da v naši državi nemščina nima
vse veljave, se jih na ta način prepričuje, da
ni ničesar kruh tudi v Jugoslaviji lahko samo,
če imajo nemško. To je eno.

V istem St. Ilju, kjer bi bilo treba napeti
vse sile, da se naša narodna in državna mi-
slenja utrudi, izvršuje obrt mehanika
še danes nemoteno Nemec, inozemec! Ne-
varnost smo čutili, da se bo vršila stroga re-
dovna obrt in da se bodo inozem-
cem vsele. Zakaj se tega Nemca pušča v
eksploataciji St. Ilju kljub tej odredbi?
Nemec slovensko ljudstvo, ki naroča pri njem
vred, viti zopet, da mora znati nemško, če
hoče izdelati. Tudi zdravnik je v tem kraju
Nemec.

Pa tudi državna avtoriteta se ob meji s
strani klerikalcev nemoteno ponižuje in ubi-
la. Nedavno je v St. Ilju klerikalni poslanec
brul tamkajšnjega orožniškega narednika,
samo zato, ker je tudi napram klerikalcem
vredil po predpisanim zakonu svojo služ-
bo. Ljudstvo se je orožniku smejalo in
delalo norca. Kako naj si pri takih raz-
merah pridobi državna oblast potrebno
avtoriteto? Orožnik je sicer vložil proti
doživljenemu poslancu ovadbo, toda kaj po-
maga, ko je na gospod inum! V takih si-
tuacijah bi pač imuniteta ne smela veljati. Prav
tako ljudsko klerikalci ustveno in pisмено
obmejno ljudstvo proti nim finančnih stra-
žnikov, carinikom in varnostnim organom, ki
vse vestno svojo službo in ne trobijo v ni-
čvo protidržavni. Avtoriteta se zopet
ubija, narodna in državna stvar pa slabi.

Takih slučajev je ob naši severni držav-
ni meji vsak dan in v vsakem kraju polno.
Razpoloženje med delegati iz cele kralje-
vine veliko kazinsko dvorano v »Zvezdi«.
Razpoloženje med delegati je bilo tako, da
je vsakdo lahko sklepal, da ni nesrečni ko-
poblenci brez rok, brez nog in brez oči
pričakujejo, da bo kongres v Ljubljani ob-
rodil za njih take sadove, kakršnih se na-
dejajo.

Predsednik Središnjega odbora Uduže-
ženja Ratnih Invalidov dr. Vojte Mladenović
otvori kongres z uvodnim govorom, v kate-
rem naglašala, da je misel na kongresu zbra-
nili delegatov v prvi vrsti posvečena onim,
ki so žrtvovali vse za domovino in so našli
svoj grob na bojnih poljanah. Radi tega po-
ziva kongres, da jim zakliče: Slava! In po
dvorani se je razleklo: »Slava jim!« Nadale
pravi predsednik, da je potrebno, da se o
prilici kongresa spomnimo prvega našega
vojneke druga Nj. Vel. kralja Aleksandra, ki
se vseskozi po očetovsko zanima za invalide.
Predlaga, da se pošlje Nj. Vel. na Bled br-
zovajni pozdrav, na kar prečita kongresu
besedilo brzovajke. Kongres z navdušenjem
sprejme brzovajni pozdrav s klici: »Živijo
kralji!« Nadale predlaga predsednik, da se
istotako pošlje brzovajni pozdravi kon-
gresu Nj. Visočanstvu kraljeviču Djordju, ki
je poklonil 1 milijon dinarjev za zgradbo in-
validskega doma in beogradskega trgovca
Dimitrija Milojeviću, ki je odstopil invalidom
svojo krasno palačo v Beogradu, katere je
vredna 14 milijonov dinarjev. Oba pozdrava
svojim velikim dobrotnikom kongres s hva-
ležnostjo sprejme.

Nato pojasnjuje predsednik dr. Mladen-
ović pomen IV. rednega državnega kongresa

Stara in nova Francija.

POINCARE

BERRIOT

L. 1880 in 1924.

Beogradska »Politika« priobčnje sle-
deči zanimiv in važen članek: Počasi
toda sigurno se zojuje železni obroč
okoli nas. Ustvarila ga je vojna, kar je
bilo neizogibno. Ohranil ga je Rim in
temu se je bilo morda mogoče izogniti.
Sedaj ga Rim stiska. Ta obroč je počil
v Sofiji in v Tirani. V Sofiji pod vladjo
Stambolijskega, v Tirani pod Ahmed
Zoguom. Oba je vrzel Rim, ker sta bila
naša prijatelja in ker sta sprejela našo
politiko nevmešavanja ne balkanskih
držav v balkanske zadeve, zdravo po-
litiko za balkanski polotok, za vse bal-
kanske narode. Komu ni šlo to v ra-
čune? Rimu in samo Rimu. In Rim je
šel na posel, mi pa ne. Padel je Stam-
bolijski in za njim tudi Ahmed Zogu.
Kjer se je železni obroč prekinil, stoji
sedaj Cankov s svojo družbo in Redžin
Šalja s svojo družbo. Ni potrebno do-
kazovati, čigavi so ti ljudje, kdo je fi-
nanciral sokojske prevratnike, kdo je fi-
nanciral Todora Aleksandrova, kdo je
financiral kosovski komite, čigave so
puške, čigava je municija, izkrcana v
Skadru in Valoni, čigavo orožje je lani
umorilo Stambolijskega, čigavo orožje
je pregnalo Ahmed Zogu, vsega tega ni
potrebno dokazovati. Vse to bi bilo zna-
no, čeprav bi ne bilo jasnih dokumen-
tov. Rim je torej delal in sicer dobro
delal. Rim dela tudi v Beogradu. On je
energičen, ne izgublja časa in ni senti-
mental. Ko je potreboval Radića, ga
je sprejel, ko je pa potreboval Beograd,
je zavrgel Radića, da ga more jutri zo-
pet sprejeti, ako mu to treba. Današnji
Rim je v resnici podoben staremu po
svojih ogromnih zahtevah. Po načinu
dela pa je naslednik starih Benetk. Sta-
ri Rim je gospodoval bolj z močjo in
manj z možnostjo. Vedno je bolje, ako
se drugi tepejo za tvoj račun nego ti
sam. In na Balkanu je bilo vedno do-
volj norcev in jih morebiti še dolgo ne
bo zmanjkalo!

Kaj je delal Beograd? Sodeč po re-
zultatih nič. Toda rezultati ni treba da
so merodajni. Ni treba zmagati v vsaki
bitki, toda treba se je boriti. Najslabša
je kapitulacija brez borbe. Koliko pora-
zov je morala pretrpeti naša zunanja
politika v borbi z Avstro-Ogrsko, in
vendar smo zmagali, ker je bil dober
njen temelj in ker mora končno zmagati
vsaka dobro osnovana politika.

Osnova naše politike napram Turški
je bila odpornost in kadar se je moglo,
ofenziva. Nismo imeli vedno sreče. Iz-
gubili smo vojno 1. 1876, toda takoj nato
smo dobili vojno 1. 1877—1878, dasirav-
no ste bili obe vojni izraz ene in iste po-

litike. Toda mi smo bili daleč od vsake-
ga oboroženega sokoba z Italijo. Toda
prišlo je do diplomatskega sokoba, v
katerem smo bili tepeni. Splošna osnova
naše zunanje politike napram Avstro-
Ogrski je bila in je morala biti odpor-
nost in po možnosti ofenziva. To jasno
osnovo je dal naši politiki Jovan Ristić,
dolgoletni nosilec naše zunanje po-
litike. To je storil s svojim znamenitim
pismom od 9. oktobra l. 1880. Takratni
ministrski predsednik pravi v tem
pismu: v pogajanjih, ki so se pričela z
Avstro-Ogrsko o sklepu trgovinske po-
godbe, nas je iznenadila zahteva avstro-
ogrsko vlade... Vprašali smo se, ako
je izgleda, da bo Srbija z zahtevano
koncesijo defenzivno uzadovoljila so-
sedno monarhijo. V zvezi s prav tem
stališčem dobiva to vprašanje vitalno
važnost za Srbijo. Sedaj zahtevana
koncesija bi bila samo začetek cele
vrste koncesij... Izkušnja, ki smo jo
dobili po berlinskem kongresu, zado-
stuje za naše prepričanje, da raste gra-
bežljivost sosedne monarhije napram
vzhodu, da mi ne moremo pridobiti nje-
nega prijateljstva. Prej ali pozneje mo-
ra Srbija pričeti politiko odpora in
obrambe. Ako bi se moralo to zgoditi
pozneje, po tolikih nepotrebnih žrtvah,
ker bi nam bile vezane roke z našim
pristavkom in bi morebiti zgubili tudi
pravico na podporo drugih držav, ki bi
bile pripravljene nas braniti — potem
je pametneje, da Obrenović IV. zakliče
svojim vernim Srbom: Ne pustimo se!
Branimo se! Niti malo se nam ni treba
bati, da bi bili v kakem vzhodnem za-
pletljaju oškodovani v sled pomanjkanja
avstro-ogrsko prijateljstva. Ako naj-
de naš sosed interes, da nam kakorkoli
pomaga, bo ta njegova podpora draga.
Toda kralj Milan je imel svoje račune
ter je hotel imeti tudi svojo zunanjo po-
litiko. Našel ni samo pokorne vlade,
ampak tudi zelo pokornega zunanjega
ministra. Tako je prišlo pod to vladjo
kapitulacije do kapitulacije v zunanji
politiki in do kaosa v notranjosti drža-
ve. Kralj Milan je propadel, ni pa pro-
padla ideja Jovana Ristića, ideja odpo-
ra napram Avstro-Ogrski. To idejo je
pozneje prevzel njegov veliki nasprot-
nik Nikola Pašić in ta ideja je končno
tudi zmagala.

Ali se hoče naša država obvarovati
pred kapitulacijo v zunanji politiki in
pred neredom doma? Ali ji je morebiti
usojeno kot Srbiji 80 let, da bo morala
doživeti eno in drugo? Ali res prihaj-
amo v dobo zgodovine, v kateri je bila
Srbija l. 1188 in kdo bo kriv tega...

IV. državni invalidski kongres v Ljubljani

Od 15. do 17. junija 1924.

Začetek kongresa.

V nedeljo dne 15. junija ob 9. uri do-
podne so napolnili delegati poudelnih pokra-
jinskih invalidskih organizacij iz cele kralje-
vine veliko kazinsko dvorano v »Zvezdi«.
Razpoloženje med delegati je bilo tako, da
je vsakdo lahko sklepal, da ni nesrečni ko-
poblenci brez rok, brez nog in brez oči
pričakujejo, da bo kongres v Ljubljani ob-
rodil za njih take sadove, kakršnih se na-
dejajo.

Predsednik Središnjega odbora Uduže-
ženja Ratnih Invalidov dr. Vojte Mladenović
otvori kongres z uvodnim govorom, v kate-
rem naglašala, da je misel na kongresu zbra-
nili delegatov v prvi vrsti posvečena onim,
ki so žrtvovali vse za domovino in so našli
svoj grob na bojnih poljanah. Radi tega po-
ziva kongres, da jim zakliče: Slava! In po
dvorani se je razleklo: »Slava jim!« Nadale
pravi predsednik, da je potrebno, da se o
prilici kongresa spomnimo prvega našega
vojneke druga Nj. Vel. kralja Aleksandra, ki
se vseskozi po očetovsko zanima za invalide.
Predlaga, da se pošlje Nj. Vel. na Bled br-
zovajni pozdrav, na kar prečita kongresu
besedilo brzovajke. Kongres z navdušenjem
sprejme brzovajni pozdrav s klici: »Živijo
kralji!« Nadale predlaga predsednik, da se
istotako pošlje brzovajni pozdravi kon-
gresu Nj. Visočanstvu kraljeviču Djordju, ki
je poklonil 1 milijon dinarjev za zgradbo in-
validskega doma in beogradskega trgovca
Dimitrija Milojeviću, ki je odstopil invalidom
svojo krasno palačo v Beogradu, katere je
vredna 14 milijonov dinarjev. Oba pozdrava
svojim velikim dobrotnikom kongres s hva-
ležnostjo sprejme.

Nato pojasnjuje predsednik dr. Mladen-
ović pomen IV. rednega državnega kongresa

manifestirati za svoje pravice in zahtevati
od države zakon, v katerem bodi rešeno in-
validsko vprašanje. Država je zgrajena na
naših kosteh in je vsled tega dolžna, da nam
pomaga. Govornik konča z besedami: »Ži-
vela invalidska zavest!« Nato sta bila izvo-
ljena 2 podpredsednika in sicer Spaso Dimi-
trijević in Blaž Svetlič, a za dva tajnika Mi-
hajlo Gavrić in Jov. Stepanović, overovate-
lja zapisnika Krsto Vosić, Arsa Samijević in
Krkočević. V verifikacijski odbor: Jovan Di-
mić, Aleks. Balčić, Nikola Buriza, Matko
Stefić in N. Kontić. Odbor za prošnje, pri-
tožbe in predloge: Zdravko Radović, Sava
Zivković, Grkić, Milan Milojević in Božo
Velić. Za tem prečita predsednik Turk po-
zdravno depešo ruskih invalidov iz Beogra-
da, ki pozdravljajo kongres in mu žele kar
največ uspeha.

Besedo pozvame vojvoda Ilija Trifun-
ović - Birčanin, ki pozdravlja kongres ime-
nom udruženja rez. oficirjev in bojevnikov
ter predlaga naj bi se z ozirom na akcijo za
rešitev invalidskega vprašanja osnoval skup-
en Savez invalidov in rezervnih oficirjev
in bojevnikov. Na čelo tega Saveza naj bi
se postavila kaka markantna vojaška ose-
bnost, ki bi nepristransko, a uspešno zagova-
jala težnje invalidov.

Imenom dobrovoljcev govori dr. Maru-
šić, ki izraža globoko obžalovanje nad tem
da invalidsko vprašanje v naši državi še do
danes ni rešeno. To pomeni za državo kul-
turni in nacionalni skandal. Invalidsko
vprašanje se mora rešiti, če ne drugače s si-
lo, (Burno odobravanje.)

Tajnik Središnjega odbora Milutin Mr-
vajević čita obširno
poročilo o delovanju upravnega odbora.

Poročilo vsebuje razne intervencije, in-
terpelacije pri vladni glavi invalidskega za-
kona, o vladni krizi, o plačevanju invalidskih
dodatkov, o specialnih preglednih komisijah,
o angažiranju Nj. Vel. kralja v invalid-
skem vprašanju, o redukciji invalidov, urad-
nikov, o brezplačnem zdravljenju, o invalid-
ski zadrugi, invalidskem zavodu v Zemunu,
o Milojevićevi ustanovi itd. V tem poročilu
je najvažnejša točka ustanova Milivoja Di-
mitrija Milojevića, beogradskega trgovca, ki
odstopi po svoji smrti svojo 14 milijonov di-
narjev vredno palačo v Beogradu udruženju
invalidov. Radi te ustanove je postal Miloj-
ević eden največjih dobrotnikov invalidov. Ta
ustanova pa bi bila povečana še na ta način,
ako bi udruženje invalidov izdalo Milojeviću
na njegov predlog posojilo v znesku 600.000
din za nakup neklih zemljišč, kjer bi Miloj-
ević gradil še nove stavbe, katere pa bi po
njegovi smrti prav tako prešle v last invali-
dov. Udruženje tega posojila dosedaj še ni
izdalo in se bo o tem odločilo na kongresu.
Dokler pa bi bili vsi ti prostori z ono pala-
čo vred v posesti Milojevića, bi udruženje
invalidov prejemalo 25 odstotkov od vseh
koristi.

Sledi poročilo nadzornega odbora, ki
izjavlja, da je našel delo upravnega odbora
v popolnem redu. Poročilo o budžetu je po-
dal predsednik nadzornega odbora Vojislav
Reljić.

Medtem so prispele kongresu brzovajke
od nekaterih pokrajinskih organizacij. Po-
zdrave sprejme kongres na znanje.

Ker je bilo medtem delo verifikacijskega
odboru končano, je član verifikacijskega od-
bora Matko Stefe naznanil kongresu, da je
verifikiranih 94 polnoopravih delegatov, a 5
polnoopravih je spornih. Glede teh spornih
polnoopravih se vname živalna, mestoma ja-
ko burna debata. Med to debato je pri-
šlo med predsednikom kongresa dr. Turkom
in predsednikom Središnjega odbora dr.
Mladenovićem do spora, ker je dr. Turk
vzel besedo Mladenoviću, ki je hotel dati
pojasnilo o spornih polnoopravih. K temu se
je priključilo več govornikov, ki so bili glede
spornih mandatov zelo različnega mnenja.
Središnji odbor je v znak protesta zapustil
zborovanje. Predsednik dr. Turk predlaga
naj se zborovanje prekine in se bo o tem
razpravljalo popoldne ob 3. uri. Sklene se
tudi, da se to nesporazumjenje poravnava po-
poldne in da se Središnji odbor brezpogojno
povabi nazaj.

Popoldne ob 3. uri otvoril dr. Turk zbo-
rovanje. K besedi se oglasi kot prvi pred-
sednik Središnjega odbora dr. Vojte Mladen-
ović, ki zahteva, da mu da dr. Turk z ozi-
rom na nekorektni nastop popoldne satisfak-
cijo. Dr. Turk nato izjavlja, da ne čuti po-
trebe, da bi dal komu satisfakcijo, ker se
čuti nekrivnega in da si je Mladenović sam
mogel priti do sporazuma in poravnave, se
odvzel besedo. Ker med obema nikakor ni
je dr. Turk zahvalil za izkazano mu zaupa-
nje ter izjavil, da ne more več predsedovati
kongresu, na kar se je odzdravil. Predsed-
stvo kongresa prevzame prvi podpredsednik
Spasoje Dimitrijević, ki poziva dr. Turka in
dr. Mladenovića nazaj na njihova mesta.
Vendar dr. Turk vztraja pri svoji demisiji.
Kongresu predseduje tedaj Dimitrijević, ki
otvori

debato o poročilu.

K besedi se prijavlj Šumadinac Pero
Lazarević, ki naglašala, da naj bodo poro-
čila upravnih in nadzornega odbora v bodoče
krajša, točna in popolnejša. Nato se bavi
z invalidskim vprašanjem v splošnem in
pravi, da mora biti to vprašanje rešeno
tako in ne šele čez 10 ali več let, ko bo
invalidov sploh že zmanjkalo. Glede usta-
nove Milojevićeve meni, da ta ustanova
ne predstavlja predhodno za invalide prav-
zaprav nobene dobrote, kajti gospod Milo-
jević in njegova soproga sta oba še čvrsta
in čila in ni pričakovati, da bi obljubljena
palača prišla tako kmalu v last invalidov.
Je pa tu še neka druga stvar, o kateri bi
zamogli dati pojasnilo popi cerkve sv. Mar-
ka, pri katerih je g. Milojević iskal tudi
neke vrste posojilo pod kombinacijami, ki
se nanašajo na to palačo. Tudi cerkvi sv.
Marka je namreč g. Milojević obljubil go-
tov delež na tej svoji palači. Nato razpravlja
o novoustanovljeni invalidski zadrugi
in vpraša, kako so se invalidi zavarovali,
da ne postane ta zadruga navadna kapita-
listična družba. Dotakne se tudi invalid-
skega zakona, o katerem pravi, da je bo-
lje, da ga še ni, kakor če bi bil tu, bi inva-
lidi ne mogli ničesar več zahtevati, tako
pa imajo vsaj pravico, da zahtevajo 200
milijonov dinarjev, katere dolguje država
invalidom na odškodnini. Država se nam-
reč vedno izgovarja, da nima denarja, a če
pogledamo višek v državnem budžetu, vi-
dimo, da to ne drži. Država torej ima de-
nar, a invalidi stradajo. Zakaj invalidsko
vprašanje še ni rešeno? Zato, ker je naša
sredina slaba. Naša moč bi morala biti
tam, kjer je naša slabost in to je v organi-
zaciji. Mislim namreč, kako razmeroma
malo je organiziranih invalidov. Organizir-
anih je namreč le ena petina invalidov, a
ostali, ki tvorijo ogromno večino, prepu-
ščajo enostavno vse delo tej petini.

Za njim govori delegat Nednić iz Beo-
grada, ki pravi, da se že dve leti vodijo
kombinacije za uničenje invalidske moči.
14 krat so bili že invalidi postavljeni pred
pregledno komisijo, na kar je sledila pre-
dložila invalidov. Od 120.000 so na pravili
69.000 vojnih pobablencev. In to so storili
tisti, ki imajo najmanj zaslug za državo.
Invalidi ne bomo iskali zaščite pri politič-
nih strankah. Menjavale so se razne stran-
ke na vladi, a invalidsko vprašanje je osta-
lo mrtva točka. Če bo šlo na ta način na-
prej, se o našem vprašanju ne bo govorilo
še eno leto. V teh časih korupcije pa je
težko pričakovati povišne rešitve. Celo
želja izražena z najvišjega mesta, ni uspe-
la. Svoj temperamentni govor je zaključil z
besedami: »Kdor hoče živeti, naj se bori!«

Pozdrav kralja.

V tem prekine predsednik debato in
prečita kongresu brzovajko Nj. Vel. kralja,
ki pozdravlja kongres takole:

»Zahvaljujem se za pozdrav, katerega
mi pošiljate s kongresa invalidskega udru-
ženja. Vedno mi je bila na srcu usoda naj-
hrabrejših naših sinov, ki so s svojo krvjo
dokazali ljubezen do domovine. Želim kon-
gresu kar najboljši uspeh in pošiljam vsem
delegatom svoj pozdrav. — Aleksander.«

Pozdrav kralja je bil sprejet z navdu-
šenimi »Živijo« klici!

K besedi se prijavlj Dušan Ilčić, ki po-
jasnjuje, kako se delo z invalidi, katere po-
šiljajo na komisijski pregled. Invalidi, ka-
terih komisija ne prizna, se morajo kot na-
vadni vojni obvezanci predstaviti naknad-
no nabornim komisijam, kjer so seveda
ponovno spoznani za vojaško službo ne-
sposobni morajo pa plačati vojno takso.
Na ta način država izkorišča one, katerim
bi morala pomagati. Obrnen proti načel-
ni ministru za socialno politiko Du-
šanu Nikoliću pravi: »Povejte vašemu mi-
nistru, da jaz veliko več verujem vsakemu
navadnemu invalidu, kakor njemu. Vi niste
sicer krivi, ker niste ničesar delali, kriv je
vaš minister, ker vam dela ni dal.«

Delegat govori, da se je invalidsko
vprašanje reševalo v zvezi s strankarsko
agitacijo in nabiranjem glasov za volitve.
Vladi je treba staviti terminirane predloge,
a ne kakor dosedaj, ko smo morali samo
čakati in čakati, a nismo dočakali ničesar.
Delegat Karalić pravi, da je država
dolžna, da z zakonom materialno zaščiti
invalida. Invalidsko vprašanje ne pre-
stavlja nikakršnega kapitala za bodisi ka-
terokoli stranko. Da se to naše vprašanje
rešuje tako, smo krivi tudi sami, ker smo
s kroglicami pomagali onim, ki bi to vpra-
šanje morali rešiti. Ker smo se za svoja
lastna vprašanja premalo energično za-
zemali, so nam bili odvzeti še tisti privi-
legiji, kateri so nam bili svoj čas priznani.
Tako n. pr. prosta vojnja za železnice.

Predsednik kongresa predlaga, da se z
ozirom na odmerjeni čas in na ogromno
delo, ki ga namerava kongres rešiti govori
poedinih govornikov skrajšajo in da ta
predlog na glasovanje. Kongres se izjavi,
da se mora pustiti vsakemu govorniku, da
govori, kakor dolgo hoče.

Govorili so nato delegat Grubić iz Za-
greba, ki je polagal veliko važnost na do-
ber invalidski zakon in na osebe, ki pride-
jo v upravi invalidskega udruženja na vo-
dila mesta. Nato sta govorila delegata
ljubljanske podružnice Mlekuž in Krušić.

Delegat Krušić je kritiziral nepravilno
taktiko, katero je zavzemal kongres v Spli-
tu. Na tem kongresu bi moralo priti namreč
do rešitve raznih zadev, ki se tičejo zlasti
nekaterih slovenskih invalidov, radi katerih
je bila ministstvu za socialno politiko po-
slana prošnja, da se jim v polnem obsegu
priznajo njihove pravice, kar se pa ni zgo-
dilo. Tako n. pr. dolguje država slovenskim
invalidom, posebno onim iz Prekmurja, Sta-
jerske in Koroške, celoletno pokojnino.
Pravtako so bili ob času uradniške redukcije
je reducirani nekateri državni uradniki-in-
validi, ki imajo zakonito pravico prednosti.
Ker je morala potem država te reducirane
invalida sprejeti v razne invalidske domove,
kjer jih vzdržuje na svoje lastne stroške, a
nima od njih one koristi, kakor bi to imela
sicer, ako bi jih pustila na njihovih prejšnjih
mestih, je s tem državni budžet še bolj obre-
menjen. Ker se je odvzelo nakazovanje po-
koinin invalidskemu odseku, ki je posloval
skoraj brezhibno ter se je to nakazovanje
preneslo na sodišča, katere ne razpolagajo
z dovoljimi tehničnimi močmi in nimajo kre-
ditov, je s tem nastal v nakazovanju pokoi-
nin pravi kaos. Da se ministru niti brigalo
za želje invalidov, je dokaz tudi v tem, da
je minister dr. Peleš pozabil, da je obljubil
invalidom za njihovo zadrugo stroje, kate-
rih tukajšnja državna protezna delavnica ne
rabi.

Zborovanje je bilo zaključeno ob 6. uri.
Sklenjeno je bilo, da se delo nadaljuje drugi
dan ob 8. uri jutraj.

V nedeljo zvečer je bila v Operi vri-
zorjena na čast delegatom invalidskega kon-
gresa opera »Pikovka« dama.

V ponedeljek dne 16. t. m. se je zborova-
nje nadaljevalo od pol 9. ure naprej. Takoj
ob začetku se proti ljubljanski delegat
Mežnarčič, da bi se začelo zborovati brez
neprisotnosti nekaterih delegatov, nakar od-
govorja predsednik Dimitrijević, da kongres
obsoja v zapisniku one delegate, ki se na-
daljnega zborovanja niso udeležili. Delegat
Kuničič opozarja, da je bil povodom odposla-
ne brzovajke kralju storjen pogrešek, ker je
predsednik Središnjega odbora v svojem
imenu odposlal pozdrave kralju na Bled.
Zato je dobil tudi on odgovor, naslovljen na
njega, namesto na kongres. Glede zadrage
je mnenja, da je kapitalistična. Če hočemo,
da bo invalidsko vprašanje kedaj rešeno,
tedaj se ne smemo izogibati niti demonstra-
cijam. Z ozirom na to predlaga, da se nepo-
sredno pred zasedanjem narodne skupščine
skliče kongres, na katerem naj bi se iz-
ključno bavilo z invalidskim zakonom. De-
legat Nerandžić vprašuje, kako se je mogla
ustanoviti invalidska zadruga brez kongre-
sa, kakor imi odgovarja dr. Mladenović, da
je zadruga ustanovljena na zakonski podlagi
in popolnoma samostojna. Ima svoja pravila,
iz katerih je razvidno, da je neodvisna, t. i.
da je invalidska. Glede ustanove Milojević-
ve pravi delegat Nerandžić, da se mora ta
ustanova sprejeti s hvalježnostjo in ne sme-
mo povpraševati, kako je prišel ta ali on
dobrotnik invalidov do imetja. Omenja še,
da prejemajo invalidi tri in pol dinarja let-
ne pokojnine.

Delegat major Nartić konstatira v ime-
nu kongresu Bosne in Hercegovine, da
kongres v svojem delu ni zavzel nikakega
resnega stališča, da se tu operira s samimi
frazami in da so nekateri rešili vprašanja,
ki bi morala biti rešena samo na kongresu.
Že v kavarni, da se razpravlja samo o izvo-
litvi uprave in drugega ničesar. Priporočiti
mora, da je poročilo Središnjega odbora

Državni premog in drva
dobavila
Družba Ilirija,
Ljubljana,
Kralja Petra trg 8. Telefon 220.
Plačilo tudi na obroke.

Gospodarstvo.

Jadransko-Podunavska Banka.

(Nadaljevanje.)

Toda tudi Jadranska banka sama je bila po svoji konstelaciji kot širokogrudna nacionalna institucija navezana na to, da zbere v svoji sredi tudi srbski kapital poleg hrvatskega in slovenskega (domačega in emigracijskega) kapitala, ki je bil v njej zastopan v imponentni sili in je sedaj samo vprašanje v tem, katera srbska ustanova bi mogla to biti, s katero bi — v normalnih razmerah — imela Jadranska banka interes, da se druži?

S kako majhno ustanovo ta njena ideja grupacije nacionalnega jugoslovenskega kapitala (z Jadransko banko kot gravitacijskim središčem) ne bi bila rešena. Morala bi šele absorbirati celo vrsto manjših institucij, da tako po daljšem delu stvorijo harmonijo enakomerno razdeljenih interesov i srbskih i hrvatskih i slovenskih sil.

Od velikih ustanov bi pa Jadranska banka brez dvoma hotela tako, ki se ne bi teritorialno omejevala na Donavo in Savo, temveč ki bi imela enako razumevanje tudi za one prekosavske in prekodonavske kraje naše domovine. Jadranska banka je torej iskala po možnosti paritetnega zaveznika, ki bi mogel z enako ljubeznijo obsesti interese Dalmacije, kakor tudi interese Slovenije. To pa v tem slučaju ni niti majhno, niti znatno vprašanje: kajti Dalmacija pomeni v življenju Jadranske banke zelo veliko, ona pomeni več kot 50 odstotkov njen interes, interes primorskega nacionalnega elementa na instituciji Jadranske banke ni samo tak, polovičen, on ni niti nadpolovičen, njega sploh ni mogoče fiksirati s številkami, ker je ta element Jadransko banko stvoril. Ta element je imel primerno zavest tudi v času, ko je preživljala Jadranska banka najtežje momente svoje zgodovine in je v tem kritičnem času svoje akcije čvrsto držal in nikjer nistem čul, da bi se ponujal ta papir v masah. To pa pomeni, da delničarji Jadranske banke niso samo njeni finančni interesi, pomeni, da so oni istočasno tudi njeni vdani prijatelji; zavod pa, ki ima temelj v zaupanju, more vzdržati tudi težke čase.

Toda Beograd nima tako močne bančne institucije, ki bi se s svojimi silami mogla meriti z Jadransko banko in radi tega Jadranska banka v samem Beogradu ni mogla najti paritetnega zaveznika. Tudi najmočnejša čaršijska ustanova, Izvozna Banka, tudi ona je sedaj po vsem tem, kar je preživela Jadranska banka, še vedno manjša od te, morda za dve tretjini. Zopet se je Jadranski banki posrečilo rešiti to vprašanje srečno, mogoče srečnejše, kakor se je to tudi nameravalo in to zlasti z ozirom na toliko povdarjane interese Dalmacije. Jadranska banka je dosegla, da se združi s srbskim kapitalom solidne kvalitete, močne obseznosti in najbolj perspektiv z največjo srbsko denarno institucijo v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, z institucijo, ki je enako doma tako v Beogradu, kakor v Zagrebu in Dalmaciji, pa če hočete tudi sredi Sarajeva.

V zadnjem poročilu Jadranske banke čitamo: »kampanja je prizadejana ničarjem nemalo škodo, toda — kampanje niso imeli koristi niti oni, ki so kampanjo vodili, temveč edino tretji. Toda čeravno so delničarji momentano oškodovani v kurzni vrednosti svojih akcij, bodo s prihodnostjo zopet zadovoljni, ker vidijo Jadransko banko ojačeno in obnovljeno.

Potemtakem je imel noč, ki je bil namerjen v organizem Jadranske banke, popolnoma negativen učinek, on ne samo, da ni uspel, da izpodreže korupcijo tej par eksalans nacionalni instituciji, temveč je s tem samo provociral pospešeno koncentracijo nacionalnih sil jugoslovenskega kapitala v obsegu, ki je za naše razmere grandiozen, v katerem, kakor sem že poprej dejal, predstavlja sedanja formacija Jadransko-Podunavske Banke šele začetek.

Po zadnji bilanci z dne 31. decembra 1923 se prezentira moč ujedinjene institucije Jadranske banke in Podunavskega Trgovaškega Akcijonarskega Društva v sledečih številkah:

Dinarska veljava (v tisočih)	Jadranska banka Beograd	Podunavsko Trg. Ak. Društvo Beograd	Jadransko Podunavska Banka Beograd
Delniška glavica	60.000.000,0	20.000.000,0	80.000.000,0
Rezervni fond	32.615.000,0	6.145.792,4	38.760.792,4
Hranilne vloge	200.187.294,4	4.589.034,2	204.776.328,6
Poverilici	174.488.051,3	48.245.019,4	222.733.070,7
Monični krediti	103.154.282,0	30.069.532,9	133.223.814,9
Kontokorentni in razni krediti	194.654.545,5	42.956.902,8	237.611.448,3
Lasni efekti	95.586.509,4	3.753.846,3	99.340.355,7
Prezete garantne obveze	46.159.173,3	9.920.077,9	56.079.251,2
Nepremičnine	59.591.820,1	1.853.929,0	61.445.749,1
Golovina	10.497.155,2	8.325.507,6	18.822.662,8
Lasni čist dobiček	5.101.008,2	8.289.677,9	13.390.686,1

Pred par meseci sem na tem mestu v razpravi o obojstrani Prve Hrvatske Štedionice in Hrvatske Eskomptne banke konstatiral, da »eno ostane kot dejstvo in to je, da se pojavljajo v jugoslovenskem bankarstvu nove sile, more grupacije velikega kapitala in da bo prišlo še pred koncem tega decenija pri nas do odločne formacije v redu in klasifikaciji teh sil. Pri tej priliki, ko govorim o instituciji Jadransko - Podunavske Banke, morem prednje samo podčrtati.

Po jakosti delniškega kapitala se pojavlja sedaj Jadransko - Podunavska Banka v jugoslovenskem bankarstvu na drugem mestu, po Hrvatski Eskomptni banki, po jakosti izkazanih lastnih kapitalov zajedno tretja po vrsti, za Hrvatsko Eskomptno Banko in Prvo Hrvatsko Štedionico. Vse to, kakor sem že rekel, komaj po njeni formaciji in pred daljšo koncentracijo, ki je dana na tapetu. Kadar se izvrši ta daljna koncentracija, kadar se bodo zedinile v instituciji Jadransko - Podunavske Banke nastajajo nove, solidne (in zlasti one »konjunktivne«) sile, kadar se bodo v njej utopile še neke naše nacionalne tekovine, ki stoje danes tudi še samostojno v reprezentativni tabeli jugoslovenskega bankarstva, tedaj, v tem momentu bo Jadransko - Podunavska Banka svojo pravo formo, svoj jasnejši in dolednejši izraz oblike, katere formacija je bila začeta 11. maja.

Ce eliminiramo Prvo Hrvatsko Štedionico kot eminentno depozitno institucijo, iz rivaliteta, ki se bo pojavil med velikimi institucijami našega bankarstva, tedaj moramo pričakovati zelo interesantno srečanje. To bo srečanje Hrvatske Eskomptne banke z Jadransko-Podunavsko Banko, teh dveh naših najmočnejših finančnih grupacij, srečanje dveh rivalov za prvenstvo v jugoslovenskem bankarstvu. To bo važen, interesanten, pa tudi silen moment v klasifikaciji naših sil tudi v bodoči konstelaciji naše kapitalistične privrede. Sma-tram pa, da do tega ni več daleč, mogoče bliže, kakor pa se nadejamo — in če so moja opazovanja pravilna, upam, da se bom mogel porazgovoriti o tem s

veliki jugoslovenski državi, ideja pokon-nega Anteja ni propadla, temveč se je celo ojačila in udejstvila v instituciji Jadransko-Podunavske Banke. V instituciji, ki jo je sicer preganjal vnanji in notranji neprijatelj našega nacionalizma, ki se je morala preseliti in ki se je končno umirila v Beogradu, tukaj v nacionalni sredini, da izvrši nacionalno čista in neokrnjena mislijo svojih ustanoviteljev, da zveže in zedini naš nacionalni interes in naše ekonomske sile od Podunavja do Jadrana in od Jadranskega do Sredozemskega morja.

Tržna poročila.

ZITO.

Budimpešta, 13. junij. (V tisočih madž. kron.) Pšenica 327 do 332,5, rž 270 do 275, ječmen za krmu 290 do 300, za pivovarne 315 do 335, oves 320 do 327, koruza 275 do 280, otrobi 230 do 235.

Bratislava, 12. junij. (V češkoslovaških kronah.) Pšenica 130 do 135, ječmen 140 do 150, oves 120 do 125, slovaška okrogla koruza (na slov. nostaji 130, rom. koruza (na mejl) 120, madž. pšen. moka »og« 255, ista »og« 245 (na postaji Oroz-var), domača pšen. moka za kruho 210, pšen. moka za kruh 190, ržena moka »0« 200, ržena moka 190 moka za krmu brutto za neto 105, otrobi isto 95, beli fiš 260, Viktorija grah 190 do 350, Promet mrtev.

KOŽE.

Zagreb, 14. junij. Krupni (inozemski) 90 do 95, (domači) 85 do 90, džon z okraji 1. 65 do 70, 11. 55 do 65, vrat 45 do 55, averani 35 do 45, podplatni 60 do 65, inozemski 70 do 85, rjava kravina 95 do 110, črna kravina 90 do 100, črn telečji boks domač 22 do 30, inozemski 26 do 38, domači telečji boks 32 do 38, inozemski 35 do 50 dinarjev. Tendence neizvahnice. — Klub padcu dinarja cene niso poskočile.

JAICA.

Zagreb, 14. junij. Nakupna cena 120 Din za komad. Izvoz gre predvsem v Nemčijo in Švico, drugim se ne konvencira. Dovozi so zmerni, prodaja dobra.

VINOGRADNIŠKE POKERBŠČINE.

Zagreb, 14. junij. Modra galica 9,5 do 10,5, žeplo 3,25 do 4,25, natrijev trisulfat 7, galun 6, hipermangan 30, rafija 11 do 12 dinarjev na debelo. Povpraševanje po modri galici, ki se je radi pomanjkanja v inozemstvu podražila je živahno, dalje po rafiji. Za žeplo zanimanje poloma.

Maribor, 13. junij. (Sejmsko poročilo.) Dogon 13. t. m. 115 svini in 1 ovca. Cene so bile sledeče: Mladi prašiči 5 do 6 tednov stari komad po 200 do 225, 7 do 9 tednov 250 do 275, 3 do 4 mesece stari 570 do 650, 5 do 7 mesecev stari 750 do 950, 8 do 10 mesecev stari 1100 do 1175 dinarjev. 1 kg žive teže 15 do 17 dinarjev, 1 kg mrtve teže 20 do 23,75 dinarjev. — Oveca 225 do 250 dinarjev. — Na sejnu je bilo skoraj vse razprodano, ker so kupci prišli iz Ljuzatca, Gostinca, Prevalja. Toda prodajalcev ni bilo mnogo, ker je jutraj in predpoldnem deževalo.

Občni zbor Trboveljske premogokopne družbe se je vršil 12. t. m. na Dunaju. Družba izkazuje za leto 1923 čistega dobička 31.867.949,22. Dividenda 25 Din za akcijo.

Nazadovanje železniškega prometa v Bosni. Bosanske državne železnice so prevozile v aprilu letos 127.162 ton blaga, aprila 1923 pa 153.399 ton. Dohodki pa so narasli kljub nazadovanju prometa radi zvišanja železn. tarife za 3 milijone Din.

Velesejm v Budimpešti je doživel popolni fiasko, ker r' bilo kupcev. Vzkok so najbrže previsele cene v Madžarski. Velesejmski urad izkazuje sicer znaten sufit v svoji bilanci, nasprotno pa so razstavljali silno nezadovoljni.

Češkoslovaško-madžarska trgovska zbornica. V petek so se vršili v Pragi rosvetovanja za ustanovitev češkoslovaško-madžarske trgovske zbornice.

Ruska žetev bo po nekaterih krajih zelo slaba. Setev je radi silne suše skoro popolnoma uničena, deloma so bili prisljeni, žito pokositi in ga uporabljati za krmu. V Ukralini in v južnovzhodnih pokrajinah je bilo dovolj padavin, radi česar se tu obeta zelo dobra žetev.

Proti dalmatinskim finančnik. Castiglioni-ju je bila vložena kazenska ovadba radi poverbe in goljufije. Ovadbo je povzročil pad »Depositenbanka«, kjer je bil Castiglioni svoj čas predsednik in je baje porabil velik del dobičkov banke za sebe.

Velika insolvenca v Madžarski. Kmetijska delniška družba Litke v Budimpešti je ustavila plačila. Aktivna znašajo samo 563 milijonov dinarjev, pasiva pa celih 2250 milijard madž. kron.

Zmanjšanje borznega davka na Dunaju. Avstrijski finančni minister je znižal davek na obisk borze, ki je znašal do sedaj 100 zlatih kron na mesec za vsakega udeleženca, na 50 zlatih kron. Davek je bil tako visok, ker so ga smatrali za izrazit konjunktorni davek.

Stanje posetve v naši državi. Po podatkih poljedelskega ministristva je stanje posetve v naši državi zelo ugodno. Pričakovati je za 25% večje žetve, kakor je bila lanskoletna, ki pa je bila že sama na sebi zelo izdatna. Položaj bi bil seveda še mnogo boljši, če bi ne bilo ogromnih škod, ki so jih povzročile na posetvi v mnogih krajih poplave.

Češkoslovaški-avstrijski železni kar- tel in naša država. Pred nekaj časom so se pogajale češkoslovaške in avstrijske želez- ne tovarne za sklenitev železnega kartela. Povabile so tudi jugoslovenske železne to- varne, naj vstopijo v ta kartel, vendar se to ni zgodilo, ker naše tovarne niso mogle nuditi zadostne kompenzacije.

Zvišanje obrestne mere na Dunaju. Ker je zvišala avstrijska Narodna banka obrestno mero, so se vršila tudi med ban- kami zavodi porajanja za zvišanje obrestne mere, ki so dovedla po binoksih do pozitiv- nega rezultata. Obrestna mera na hranilne vloge je sedaj zvišana od 7 na 9%, pri eno- mesečnem odpovednem roku na 10%, pri dvomesečnem na 11 in pri tromesečnem od- povodnem roku na 13%. V debitu se poveča obrestna mera v splošnem samo na dolžni- ke efektov in sicer za 3%. Za industrijske in komercialne kredite se zviša obrestna mera za 1 1/2%. Določila o zapihlih provizi- jah ostanejo nespremenjena.

To in ono.

Bodoči Pariz.

Pariz, v začetku junija.

Občinski svet je nagradil s 30.000 fran- ki načrt Leona Jaussely-a za bodočo pre- zidavo svetovnega mesta.

Načrt temelji na vprašanju: kaj bo Pa- riz čez petdeset let? Odgovor se glasi: pravi Pariz bo štel šest milijonov prebival- cev, s predmestji pa devet milijonov. Raz- ni strokovnjaki, n. pr. Bernier pa menijo, da bo celo 14 milijonov prebivalcev.

Kar se tiče notranjega mesta, je zani samo ena rešitev: Po vzgledu New Yorka se morajo zgraditi hiše z mnogimi nad- stropji. Število nadstropij se bo moralo na splošno potoliti. Nova poslopja na Boule- vardu Raspail in Boulevard Hausmann ima- jo po 9 nadstropij in se morejo zvišati še za 4 do 5 nadstropij. Že v bližnji bodočnosti se bodo morale graditi hiše s 15 nadstropji.

Bodočnost Pariza kot svetovnega me- sta je zasigurana na dva načina: z zgradbo velikanovskega kanalnega sistema in z novo regulacijo železniških prog.

Pariz bo že v nekaj letih prvo svetovno pristanišče. Predvideni so trije veliki ka- nali: Dieppe-Pariz, Angero-Pariz, Borde- vaud-Pariz. Omrežje obstoječih kanalov okoli mesta se bo razširilo. Pariške pred- luke bosta Gennevilliers in Achères. Vsa dela bodo izvršena v 4 do 6 letih. Število ton v Pariz prihajajočih in odhajajočih ladij bo znašalo 30 milijonov (sedaj 14 milio- nov).

Glede železnic se bo izvedlo predvsem ojačanje daljših prog in specializacija goto- vilih linij. Proga Pariz-Brest bo šestotirna in bo služila izključno prekomorskemu pro- metu. Glede Pariza samega predvideva na- črt dvojni krog: »veliko Ceinture« okoli Rambouillet-Etampes-Melun-Fontaine-bleau-Senlis-Chantilly-Creil-Pontoise-Mantes-Rambouillet v zvezi s kanalskim sistemom in morjem. »Malo Ceinture« okoli Corbeil-Lagny-Saint Cyr, Brétigny in Corbeil. Vsi pariški kolodvorji bodo medse- bojno podzemsko zvezani s šestimi tiri. Se- danji kolodvorji, izzvezni Montparnasse, bo- do ostali, sezidali pa se bodo še novi. Ce- lopokupni promet v Parizu znaša danes 600.000 oseb. V bodoče pa bo znašal pro- met elektrificiranih železnic okoli enega mi- lijona.

Pariška estetika in zgodovinski razvoj ne bosta trpela. Potrebno pa bo, da se bodo morali razni uradi premestiti v periferijo. Velike tržnice bodo premestili v Villette in mesto njih bodo zgradili trgovsko palačo z velikim permanentnim vzorčnim sejnom. Visoke šole, predvsem Sorbonna, medicins- ka fakulteta, pravna fakulteta in Collège de France bodo premesene v predmestje, v takozvano »cité intellectuelle«. V načrtu so tudi veliki parki, igrišča, klubi, knjižnice in obedalnice.

V mestu bo ostalo le nekaj bolnic. Vsi veliki bolniški zavodi bodo zunaj sredi go- zdom in parkov. Zgrajenih bo najmanj šest velikih pokopališč v izmerti 150-200 ha. Lachaise, Montmartre in Montparnasse, kjer ni možno nobeno razširjenje, bodo po- tem v dvojnem oziru »Necropole«.

Pri ostvartvi tega velikega načrta bodo finančne težave igrale seveda veliko vlogo. Toda spoznanje, da »tako ne more iti na- pred«, je danes povsod znano. Pariški tlak je najnevarnejši na svetu. Dnevno se zgodijo stotine velike in manjše nesreče. Herriot je kot lyonski župan uresničil mno- go to označenih reform. Pariz pričakuje se- danj, da bo kot ministrski predsednik izvedel ta načrt in obliki zakonske predloge, po ka- teri naj bi vsa država podpirala glavno mesto.

Današnja nemška justica.

V kratkem izide spomenica bivšega nemškega justičnega ministra pod naslovom »Štiri leta umora«. Spomenica je mogla iziti le na ta način, ker je bila celotno imunitizirana potem interpelaciji poslancev. Prvotno je iz- šla je kot brošura in sicer pod naslovom »Dve leti umora«. Obsegala je popis neka- znovanih umorov od leta 1919 do 1921. Seda- nja spomenica pa je izpopolnjena še s po- pisi nekažnovanih političnih umorov v le- tih 1921 do 1923.

Spomenica je strahovita obsodba nem- ške justice. Vsi navedeni popisi umorov se opirajo izključno na uradne podatke in se ne da od njih utajiti niti črke. In ti popisi pravi- vajo, da je bilo tekom štirih let izvršenih 400 političnih umorov, od katerih ni bil niti eden kaznovan, oziroma tako smešno nizko kaz- novan, da pomeni kazni najostudnejši po- smeh pravici.

Štiri sto umorjenih, ali na smrt pretepenih političnih žrtev, od brezsrčnih kriminalnih uradnikov »na begu« sredi skozi prsa ustreljenih, oropanih, sesekanih, pokopanih, storilci pa vedno brez kazni. Resnično, ruski čekisti so našli svoje mojstre!

In da je infamija popolna govori nemško državno pravdnštvo o sebi, da se ni temu ne more ničesar očitati, da je storilo v polni meri svojo dolžnost. Par izgledov za kolo- salnost laži.

Lajtnant Krull je umoril Roso Luksem- burg in jo oropal. Obsojen je bil vsled lahke telesne poškodbe na tri mesece zapora, nje- gov pomočnik pa na globlo 500 papirnatih mark. Morilec Bzewuski je dobil en mesec zapora zaradi »telesne poškodbe« s predme- tom, ki more ogroziti življenje — umoril je namreč Liebknechta. Isti sodniki pa so obsodili pristaje Eisnerja na 5000 let ječe!

Tiplen bavarški slučaj: N. N. je bil te- ga dne nasiloma odveden iz kroga svoje rodbine in od nekega oficirja »na be- gu« ustreljen. Državni pravdnik je mesece dolgo umor »svetno« preiskoval in — usta- vili vsako proganjanje morilca.

V Monakovem je bil dne 2. maja 1919 češkoslovaški državljani urednik Karl Mandel, »ko je ravno govoril hujšaški komunistični govore«, aretiran in naslednji dan od nadpo- ročnika Kurta Smitza v navzočnosti dveh drugih oficirjev ustreljen. Kar pravi spo- menica vsled »samobrambe in nevarnosti pobega«. Morilci so bili popolnoma oprošče- ni.

In kako obupno žalostno je končaj ubo- gi Günter Landauer in kako je bila masče- vana njegova smrt! Dne 2. maja 1919 je bil Landauer preplelan v jetnišnico Stadelheim in na njegovo vprašanje, če ne bo zaslišan, se mu je odgovorilo, da bo drugi dan ustrel- jen. In zgodilo se je tako.

400 takih umorov je dokumentarčno dokazanih v spomenici. In to v deželi, ki se je tako rada ponašala po svojem redu, po svoji pravici!

Kaj pravijo na to naši germanofili!

Za kratek čas.

Kakšna je voda.

Učitelj: Franček, povej mi kakšno last- nost vode!
Franček: Če se človek z vodo univa, postane črna.

Neprostopljivo priznanje.

Gospa Kobentar: Silno težko je dobiti danes kuharico.
Gospa Porenta: Težko? — Ah kaj šel! Mi smo jih imeli preteklo leto 23.

Iz šole.

Učitelj: Povej mi stavek v velilni obliki.
Janezek: Vol vleče voz.
Učitelj: No, sedaj pa premeni stavek v velilno obliko!
Janezek: Hii!

Na cesti.

— Kam pa greš, Miha?
»V mesto! Šest tednov moram sedeti — Zakaj pa?
»Zaradi olajševalnih okolnosti.«

Otroška.

Starl oče: Ali se smem igrati z Vami indijance?
Pepček: Ne, tebe ne moremo rabiti. Si že skalpiran.

Prijatelji.

— Potnik Skaza je včeraj ušel z mojo ženo.
»Kaj? Jaz pa sem mislil, da je tvoj dober prijatelj.
— To je tudi!

Nespodobno.

Mladenka: Kaj je pravzaprav nespo- dobno?
Druga mladenka: Nespodobno je — & kdo vidi!

Zamenjava.

— Gospodična, ali se nisva videla zaa- nj v kinu, ko so predstavljali zmaja, ki je tako silno bruhal ogenj?
»Da! Vedno je teta tako razburjena.«

HERRIOT.

Nedavno je bodoči francoski ministrski predsednik Herriot je obvedoval v nekem telu. Kakor vsi Francozi, ljubi tudi on iz- vrstno prirejena jedila. Naročil je neko jed, poklicaj kuharja in rekel: Pripravite mi jed tako, kakor mi jo pripravijo doma. Kuhar ga je vprašal: Od kod ste, gospod? — Iz Lyonsa. Moje ime je Herriot. Naravno, da se sedaj uslužbenec posveča veliko pažnjo ne- navadnemu gostu. Pripravljali so mu o novih zrakoplovih brez motorja, o raznih rekordih itd. O politiki ni padla nobena be- seda. Uganka se je razrešila, ko je Herriot odhajal. Kuhar in natakari sta ga z velikim občudovanjem pozdravljala: »Na svidenje, gospod Blériot!«

Madžarska justica. Pred honvedskim sodiščem v Budimpešti se je moral zaga- varjati bivši oficirski namestnik Mihail Danics, ki je v Komornu kot vodja vojaške patrulje napadel tri meščane in jih pretepel do krvi. Danics je bil eden pomočnikov zlo- glasnega Ivana Hejana. Pri zaslišanju je priznal, da je leta 1919 v Szecezu 50 ujetih komunistov svojoeročno obselil. Nato je dobil od podpolkovnika Pronaya povelje, da pri- mereno pouči vse, ki nimajo pravo domo- rodno prepričanje. To povelje je izpolnil in pretepel dotične tri meščane. Nato so bili zaslišani pretepeni meščani, od katerih je eden od udarcev Danicsa izgubil vid, drugi pa sluh. Danics je bil nato obsoljen na 4 tedne poostregega zapora.

Sah. : Težka železniška nesreča se je pripetila na Potsdamskem kolodvoru, ki leži v osrčju Berlina. Iz Magdeburga prihajajoči osebni vlak je trčil v predmestni osebni vlak, takolmenovan »bankirski vlak«. Ker veže Berlin z vilinim predmestjem. Dvoje oseb je bilo takoj mrtvih, 16 pa težko ranje- nih. Vsi udarci je izbruhnili v enem vago- nu ogenj, ker se je vnel plin. Ogenj se je posrečilo sicer pogasiti, toda rešila dela so bila zelo težavna. Dosti ponesrečencev je zmrlo.

„Pri nizki ceni“

Ignac Žargi

Sv. Petra c. št. 3

nudi cenjenim odjemalcem po globoko znatnih cenah razno damsko, moško in otroško perilo, najnovejše bluze, damske obleke, perline, od 140 Din naprej, razne noge- vice v vseh barvah, svilene flor-nogavice za dame od 38 Din naprej, dalje velika iz- bira za gospode in otroke, svi- lene in pletene samoveznice itd.

O B L E K E N A

O B R O K E

MESTNI TRG 5

O. BERNATOVIC

Ali si član Jugoslovenske Matice?

Lastnik:

Konzorci »Narodnega Dnevnika«.

Glavni in odgovorni urednik:

Železnikar Aleksander.

Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani.

trave je položil na tla in nasadil veje naokrog, da so tvorile streho. Vse skupaj pa je pokril z listjem in zaprl en konec šatoru podobne kolibe.

Pokazal je s prstom na miniaturno sliko in dal Jani Porter sliko.

za roke in jo trdno držal. Končno se je udala, smehljaje je poljubila okrasje, vstala in napravila Tarzanu poklon.

za mešano trgovino na deželi se sprejme takoj. Biti mora dobrih staršev, priden, vreden in pošten ter zdrav, star okoli 14 let. Imel bo hrano, stanovanje ter vso opremo v hiši. Ponudbe je treba poslati čimprej na naslov: **Modic M., Nova vas pri Raketu.**

Zastopstvo:
LUD. BARAGA, Ljubljana
Šelenburgova ulica 6/1.

Iz Direkcije državnih željeznica Kraljevine
Srba, Hrvata i Slovenaca.